

Waldemar Antoni Kozłowski

Ch T C 1922 -1939

Chełmskie Towarzystwo Cyklistów

*Książkę dedykuję żonie i dzieciom z
podziękowaniem za cierpliwość dla
mojej bezinteresownej i pracowitej
pasji autorsko-wydawniczej*

Chełm 2013

**„Cokolwiek Ojczyzny się tyczy
Od niepamięci uchronić”**

(Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1800)

Konsultacje, recenzje – dr Tomasz Demidowicz

*AWF Warszawa \ Wydz. WF i S w Białej Podlaskiej
Zakład Historii i Organizacji Kultury Fizycznej*

Copyright by Waldemar Antoni Kozłowski

Projekt okładki: Waldemar Antoni Kozłowski

www.waldemark.hostil.pl – *lub* – www.waldemark.za.pl

Google – Waldemar Antoni Kozłowski

Wydrukowano : F.U.H. J.M. BAKUN w Chełmie; ul. Lwowska 13 H

ISBN : 83 – 916993 – 9– 0

Powyższą książkę sponsorowali :

Adam Leszczyński

Cudicom
SKLEP KOMPUTEROWY

Stanisław Gołub – Usługi Archeologiczne

Spis treści :

Od autora.....5

Wprowadzenie.....6

Ch T C

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów

w latach 1922 – 1939.....11

- Początki roweru w Chełmie
- Początki kolarstwa w Chełmie
- Początki turystyki rowerowej w Chełmie
- Klub Cyklistów w Chełmie
- Chelmskie rowerowe kluby sportowe, koła, sekcje
- Chelmskie organizacje wspomagające

Podsumowanie – zakończenie68

Bibliografia (źródła i opracowania).....70

Aneks.....72

Od autora

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów 1922 – 1939: to moja kolejna pozycja książkowa, zamykająca pewien etap moich badań nad dziejami form kultury fizycznej, turystyki i kultury dotyczących obszaru Chełma - ziemi chełmskiej oraz też działań wykraczających, promieniujących poza ten region na obszar kraju, dla dobra Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

W **1994 r.** ukazała się moja pierwsza-pionierska książka, pt. – ***Dzieje kultury fizycznej na ziemi chełmskiej***. Książka ta obejmowała obszerny materiał jaki zgromadziłem w czasie swoich długoletnich badań. Materiał dotyczył dziejów kultury fizycznej na kresach Rzeczypospolitej, a ziemi chełmskiej – powiatu i Chełma w szczególności. Po raz pierwszy na łamach tej książki ukazały się materiały dotyczące działalności **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów „ChTC”**. Jednak *nie z mojej winy, już wspominałem*, zbyt mało miejsca poświęciłem okresowi lat 1918-1939, który jak się później okazało, był okresem dużego i znaczącego rozwoju sportu i innych form kultury fizycznej i turystyki w Chełmie i okolicy.

W **2004 r.** w wyniku ciągłej pracy naukowo-wydawniczej wydałem m. in. – ***Życie sportowe w Chełmie w latach 1918-1939*** – tu pod hasłem **kolarstwo** na stronach **68-74** umieściłem już obszerniejszy źródłowy materiał dotyczący właśnie dziejów **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów**.

Jednak po głębszych analizach, a i ostatnio odkrytych nowych faktach dotyczących – **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów** – stwierdziłem, że tak zasłużona i renomowana organizacja dla Chełma, regionu a nawet kraju, powinna mieć osobne wydanie, w formie monografii, wiele faktów też usystematyzowałem.

Dlatego postanowiłem wydać powyższą książeczkę. Traktujący w niej temat jest jedynym i podstawowym źródłem wiedzy dla potomnych. Promuje dorobek Chełma i ludzi, zostanie też wiele faktów ocalonych od zapomnienia.

Mogę autorytatywnie stwierdzić, że podstawowym a nawet **jedynym źródłem wiedzy o Chelmskim Towarzystwie Cyklistów – ChTC** – jest Chełmska prasa: **„Zwierciadło” 1923-1932 i „Kronika Nadbużańska” 1933-1939** – **(pomimo prowadzonych z różnych okresów dokładnych redaktorskich relacji-opisów z poszczególnych zawodów kolarskich czy nawet organizacyjnej działalności, to jednak brak ciągłości nie pozwalał do opracowania szczegółowej i całkowitej monografii, w przekazach informacyjnych występują też sprzeczności, które uzupełniałem wiedzą zdobytą od osób indywidualnych)**. Mimo wszystko redaktor naczelny **Kazimierz Czernicki** a zarazem i właściciel w/w pism, na ich łamach stworzył niepowtarzalną i skrupulatną kronikę tamtych lat.

Znaczącą wiedzę o rowerze, rowerowym ruchu kolarsko-turystycznym w Chełmie i regionie do 1939 r. uzyskałem od jego współtwórcy, zawodnika-kolarza, cyklisty-turysty **Jana Grzeli (1905-1996)** oraz od **Zygmunta Berezeckiego (1918-2001)** i **Witolda J. Fałkowskiego (1914-1994)** sportowców-działaczy tamtych lat.

Szczątkowe informacje znajdują się też w zasobach **Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH)**, patrz: **Akta miasta Chełma**.

Wprowadzenie –

Rower :

Etymologia. Nazwa **rower** w jęz. polskim odróżnia odpowiedni pojazd od podobnych, poprzedzających go w rozwoju historycznym lub doń równoległych (por. >*celeryfer*, >*welocyfer*, >*bicykl*, >*trycykl*, >*welocyped*). Termin **rower** pochodzi od nazwy angielskiej wytwórni **Rover**, produkującej i eksportującej odpowiednie pojazdy na tereny *ziem polskich pod koniec XIX i na początku XX w.* Angielska nazwa wytwórni, wywodząca się z **ang. rover-(wędrowiec)**, ani w jęz. ang., ani w żadnym innym europejskim, nie oznacza jednak odpowiedniego pojazdu (por. ang. -bicycle, franc.-bicyclette, hiszp.-bicicleta, wł.-bicicletta, amer.-ang.-bike [skrót ang. -bicyclej], niem.-Fahrrad). *(W. Lipoński).

Historia (skrót). Początek **roweru** wiąże się z historią poprzedzających go pojazdów napędzanych siłą mięśni ludzkich, szczególnie nóg. W **1649 r.** Johann Hautsch skonstruował w Norymberdze 4-kołowy pojazd, napędzany jednak siłą innych osób, *około 1750 r.* Anglik John Vevers również zbudował 4-kołowiec. W **1685 r.** również w Norymberdze, Stefan Farfler zbudował 3-kołowy pojazd napędzany siłą własnych rąk. W **1690 r.** francuz M. de Sivrac skonstruował 2-kołowy pojazd, tzw. **celerifere**, łącząc dwa jednakowe koła ramą, na której siedząc jechał odbijając się nogami w linii prostej. W **1779 r.** Francuzi Maguier i Blanchard zademonstrowali w Wersalu Ludwikowi XVI pojazd prototyp – **welocypedu**, którego opis podał „Journal de Paris” w numerze z dnia **27.07.1779 r.** Za właściwy początek **roweru** uważa się konstrukcję Francuza M. de Sivraca, który w **1790 r.** zbudował pojazd o dwu drewnianych kołach ze szprychami, połączonymi ramą, napędzany za pomocą odepchnięć nogami od ziemi nazwany – **celeryferem**. Szczyt popularności **welocyferów** przypadał na lata **1803 – 1804**. Baron Karl Friedrich von Drais udoskonalił **welocyfer**, tworząc w **1817 r.** (lub w 1818 r.) 2-kołowy pierwowzór **bicykla** – jak początkowo zwano **rower**. Właśnie do trycykla **pedały** zastosował już w **1834 r.** Kirkpatrick Mc Millan, który w **1840 r.** skonstruował w Szkocji pierwszy **real bicycle** – „prawdziwy bicykl”. W ewolucji rozwojowej **roweru** większe praktyczne znaczenie miało zastosowanie w **1855 r.** przez Francuza Pierre Michaux pedałów przy przednim kole, z czasem zwiększano rozmiary koła, co zwiększało szybkość, jednak jazda nie należała do bezpiecznych. W Paryżu Michaux jako pierwszy uruchomił fabryczną produkcję bicykli. Choć sposób wulkanizowania kauczuku, stosowany w budownictwie, znany był od 1839 r. (Ch. Goodyear, USA), w konstrukcji opony **rowerowej** został zastosowany dopiero w **1868 r.**, początkowo w postaci opon pełnych. W **1868 r.** zastosowano łożysko toczne, a w **1869 r.** metalowe obręcze kół ze stalowymi szprychami, co obniżyło ciężar welocypedu i ułatwiło komfort jazdy. John Kemp Starley w **1885 r.** skonstruował **rower** w zupełnie dzisiejszej formie i nadał swemu modelowi nazwę „**Rover**”-(wędrowiec). W ciągu lat **1880-1890** szereg udoskonaleń zbliżał konstrukcję pojazdu coraz bardziej do współczesnego kształtu **roweru**. Pierwszym zawodnikiem, który zastosował w wyścigu **rower** zamiast welocypedu, był Amerykanin Albert Stock w **1893 r.** Od tego momentu nie dokonano żadnego istotnego wynalazku, który zmieniłby

zasadniczo kształt i działanie **roweru**. Udoskonalano proporcje ramy i kół, zmieniono kształt kierownicy, zastosowano przekładnię biegów podczas jazdy-(tzw. przerzutka), opony zmieniane równocześnie z dętką. Największy postęp uzyskano w dziedzinie wprowadzenia lżejszych i bardziej wytrzymałych materiałów. W początkowej fazie ewolucji **roweru**, oprócz trycykli istniały także unicykle – **rowery** o jednym tylko wielkim kole, przeważnie stosowane w cyrkowej akrobacji. Nieco później powstały też tandemy – **rowery** dwuosobowe o dwóch siodełkach. Budowano też specjalne tory do jazdy, przekształcone w **welodromy** kryte dachem – późniejsze kolarstwo torowe.

Rower stał się podstawowym i nierozłącznym przyjacielem człowieka, powszechnym i masowym środkiem lokomocji, środkiem do uprawiania sportu, turystyki, rekreacji, kontaktu z przyrodą, rehabilitacji i odnowy biologicznej.

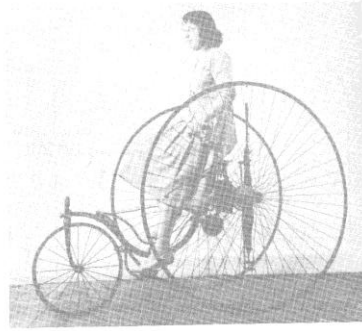
W Polsce :

Rower dotarł wcześniej na ziemię polską. Prawdopodobnie pierwszy egzemplarz maszyny pochodził z wystawy paryskiej, na której zakupiło go Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” ze Lwowa w **1867 r.** **Kolarstwo, zwane w tym czasie cyklistyką, należy do najstarszych sportów uprawianych zawodniczo w Polsce.** Pierwsze welocypedy pokazały się we Lwowie i Krakowie w **1866-(1867) r.**, w Warszawie w **1868 r.** W Warszawie powstała też pierwsza polska fabryka welocypedów Romanowskiego, który w **czerwcu 1869 r.** zorganizował wyścigi w **Ogrodzie Krasińskich**. Mimo oporów i krytyki szczególnie od „Tygodnika Ilustrowanego”, sport kolarski szybko zyskiwał popularność i jeszcze tego samego roku, to samo pismo przyznawało, że „*welocypedy jakkolwiek nieśmiało zaczynają się już aklimatyzować w Warszawie*”. W **1886 r.** powstały we Lwowie, Poznaniu i Warszawie towarzystwa cyklistów – **WTC**. Dużą rolę w popularyzacji kolarstwa odegrały czasopisma sportowe: „Koło”, „Cyklista”, „Kolarz, Wioślarz”, „Łyżwiarz”. Pierwsze mistrzostwa Królestwa Polskiego w wyścigu szosowym odbyły się **15 listopada 1891 r.** Trasę Wawer – Garwolin pod Warszawą, długości 96 wiorst, czyli prawie 102,5 km, zwycięzca Mieczysław Horodzyński przejechał w czasie 5godz. 5min. i 36sek. Od **1891 r.** rozgrywano mistrzostwa Królestwa Polskiego, pod koniec **XIX w.** organizowano też dłuższe wyścigi m. in. Lwów – Kraków. W **1891 r.** z inicjatywy wiceprezesa Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów **WTC** i działacza, Antoniego Fertnera, przystąpiono do budowy kolarskiego toru tzw. **cyklodromu** na Dynasach w Warszawie i otwartego w **1892 r.** Od **1893 r.** na Dynasach rozgrywano zawody międzynarodowe. W latach **1890 – 1914** ruch kolarski opanował prawie wszystkie miasta w kraju, gdzie powstawały bądź „konsulaty” **WTC**, bądź samodzielne towarzystwa lub sekcje kolarskie TG „Sokół”. W **1919 r.** z inicjatywy **WTC** zawiązał się w Warszawie Komitet Organizacyjny Związku Polskich Towarzystw Kolarskich. W **1921 r.** został powołany Polski Związek Towarzystw Kolarskich.

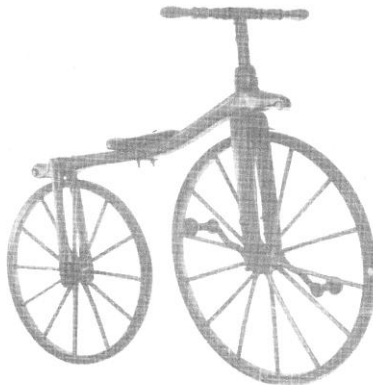
**(W. Lipoński, W.K. Osterloff, B.Tuszyński).*

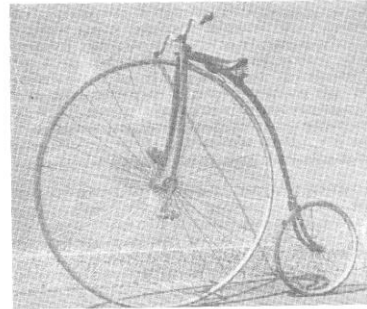
Velocifer, 1790

Trycykł „Front Steerer” (Zbiory Muzeum Gimnastyki i Sportu w Bazylei)

Velocyped typu Ernesta Michaux, ok. 1856

Bicykl z lat 1880-84

„Huragan”, szosowy rower wyścigowy, 1958

„Flaming”, rower składany, 1971

Rysunek z „Tygodnika Ilustrowanego” z 1887 r. przedstawiający członków Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów

Rok II. Dnia 1. Kwietnia 1896. Nr. 1.

Przedpłata:
z przesyłką pocztową:
rocznie . . . 4 zł.
półrocznie . . . 2 .
kwartalnie . . . 1 .

Dla klubów i towarzystw gimnastycznych i sportowych przy przedpłacie na 10 egzemplarzy:
rocznie . . . 3 zł. - ct.
półrocznie . . . 1 , 50 .

Numer pojedynczy po ct.

„KOŁO”
Pismo fachowe poświęcone sportowi kołowemu.
Organ urzędowy Ławoskiego K. C., Krakowskiego K. C., O. K. S. Ławoskiego.
Wychodzi 1. i 15. każdego miesiąca.
Wydawca i odpowiedzialny redaktor. KAZIMIERZ HEMERLING

Ogłoszenia:
1 strona . . . 24 złr.
1/2 . . . 12 .
1/4 . . . 6 .
1/8 . . . 3 .
Od wiersza pełtem 13 ct.
Przy kilkakrotnym ogłoszeniu stosowny rabat.
Redakcja i Administracja we Lwowie, ul. Zygmuntowska 17.
Z przesyłką dla Rosji 4 Ruble, dla Niemiec 8 Marek.

Od Redakcji.

Z numerem dzisiejszym rozpoczynamy drugi rocznik naszego wydawnictwa.

Z tak słabym poparciem po tylu przykrych zawodach i walkach — zabierać się do dalszego wydawnictwa — to naprawdę graniczy z niedorzecznością.

Chcąc jednak pozostać wiernymi naszemu programowi, nie wolno się nam zrażać lada niepowodzeniem, nie wolno nam ustać w rozpoczętej pracy dla naszego najpiękniejszego ze sportów.

Mitem nam jest uznanie łaskawych naszych czytelników, dziękujemy za nie serdecznie, za przyrzeczeniem, że i nadal starać się będziemy tak pracować, by na to uznanie zasłużyć.

Samo uznanie, niestety, nie wystarczy jednak jeszcze do utrzymania pisma; prócz uznania potrzebnym nam jest poparcie i to poparcie silne i skuteczne, materialne i moralne.

Prasa sportowa nie ma i nie łatwo ma zadanie. Ona kształci ma czytelników tak pod względem intelektualnym przez podawanie ciekawych opisów i opowiadań na tle sportu, jak pod względem sportowym przez zaznajamianie czytelników z budową i techniką koła, z nowymi wynalazkami, z urządzaniem wycieczek i wyścigów, przez podawanie sprawozdań o nich z całego świata, wogóle przez podawanie wszelkich wiadomości z dziedziny sportu. Dalszym ważnym zadaniem prasy sportowej jest pośredniczenie pomiędzy pojedynczymi czytelnikami, pomiędzy nimi a towarzystwami i klubami, między tymi a kupcami i fabrykantami, między tymi wreszcie a publicz-

nością. Prasa sportowa ma być duszą sportu, ma być odzwierciedleniem się całego ruchu sportowego w kraju i za granicą.

O ile to było w naszej mocy staraliśmy się wszystkim tym zadaniom w piśmie naszym odpowiedzieć.

Nie da się zaprzeczyć, że dobrze redagowane pismo sportowe jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju tego sportu.

Ktokolwiek raz wstąpił w szeregi kolarskie, kto poznał znamienie, zalety i korzyści jazdy na kole i takowych na własnej doświadczył osobie tego świętym jest obowiązkiem dbać wszelkimi siłami o rozwój naszego pięknego i pożytecznego sportu. Nie może, a raczej nie powinno mu też być obojętnym istnienie i rozwój tego jedynego u nas organu sportowego, który jeżeli może nie dość skutecznie, to przecież szczerze pracuje dla naszego sportu, a jeżeli nie dość skutecznie, to jedynie z braku należytego poparcia.

Tak tedy obowiązkiem jest Waszym Szanowni czytelnicy usilnie się o to starać, by „Koło” nie brakło w rękę żadnego zwolennika naszego sportu, aby nie brakło w żadnym z publicznych lokali, w których bywacie. Wszakże przy tak niskiej cenie numeraty, przy tak znacznych ulgach dla klubów i towarzystw, wydatek to tak minimalny, tak nic nie znaczący, że liczenie się z nim byłoby śmieszne. Ileż to razy na lada bezużyteczne głupstwo wyda się znacznie więcej. — Dla nas zaś drobne te kwoty dać mogą pismu finansowe podstawy, podstawy, na których pismo mogłoby się należycie rozwijać.

Prócz tego materialnego poparcia winicie nam spieszyć i z moralnym popar-

Pismo fachowe,
poświęcone
sportowi kołowemu

Rok II.

(od 1. kwietnia do końca grudnia 1896, numera 1—18).

Redaktor, wydawca i właściciel:
Kazimierz Hemerling.

We Lwowie.
Z drukarni Zygmunta Golłoba.
1897.

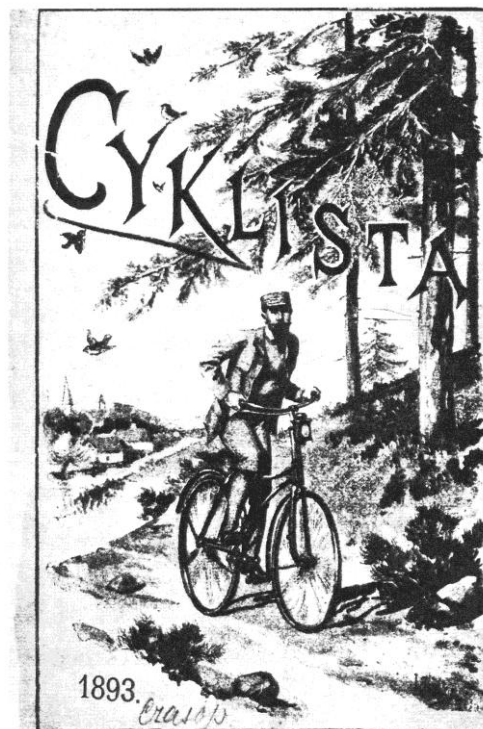
Cyklistki

(Rys. tygodnika „Cyklista”, 1897)

Władysław Ryszard Kozłowski (1866—1915).

„Cyklista” — rocznik kolarski z 1893 r. wydany przez właściciela apteki warszawskiej Franciszka Karpińskiego, który od 1895 r. wydawał tygodnik o tym samym tytule. Wskutek dużych trudności ze zbytem tygodnika w 1898 r. rozszerza tematykę o inne dyscypliny i zmienia tytuł na „Sport”. W 1899 r. Karpiński przekazuje pismo Wacławowi Orłowskiemu. Przechodzi ono następnie różne koleje losu, zmienia redaktorów, wydawców („Księga Uciech i Pożytku”, „Start”, „Sport Polski”), ale nigdy już nie osiąga poziomu „Cyklisty” i 31 grudnia 1906 r. definitywnie kończy swój żywot.

Do
Wielmożnego Pana
KAZIMIERZA HEMERLINGA
we Lwowie.

Czcigodny Panie!

ako Prezes największego w naszym kraju Oddziału kolarzy „Sokoła” we Lwowie, który pod Twojem przewodnictwem i za Twojem staraniem pierwszy w Galicyi zbudował tor wyścigowy, oraz przez kilkuletnią pracę nad organizacją prowincjonalnych klubów, nad przygotowywaniem Ogólnego Związku Klubów Cyklistów, a wreszcie w ostatnich czasach przez podjęcie pierwszych fachowych wydawnictw w kraju, jak kalendarza dla kolarzy a szczególnie czasopisma „Koło” we Lwowie; oddałeś już i oddajesz ciągle wielkie usługi nie tylko wszystkim cyklistom polskim, ale także w szczególności polskiem klubom cyklistów.

Krakowski klub cyklistów z r. 1892 uznając oddawną potrzebę posiadania swego organu, z całą skwapliwością postanowił uczynić wydawane przez Ciebie, Czcigodny Panie, czasopismo „Koło” swoim organem, a pragnąc zacieśnić i utrwalić węzły łączące klub z redaktorem jego organu, uchwalił jednomyślnie na Walnem Zgromadzeniu odbytem w dniu 7 Kwietnia 1895 r. zapisać Cię w poczet swoich Członków honorowych.

Wykonywując uchwałę powyższą przez wręczenie Ci niniejszego pisma, prosimy Cię, Czcigodny Panie, abyś ofiarowaną Sobie godność

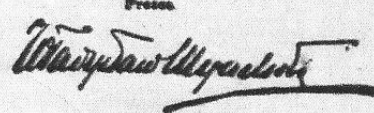
Członka honorowego

Krakowskiego Klubu Cyklistów z roku 1892

oraz odznakę klubową przyjąć, a klub nasz w tyczliwej pamięci zachować raczył.

Kraków, 7 Kwietnia 1895 r.

Sekretarz.

Prezes.

Jeden z najstarszych polskich dyplomów honorowych za zasługi sportowe.

Ch T C

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w latach 1922–1939 :

- Początki roweru w Chełmie
- Początki kolarstwa w Chełmie
- Początki turystyki rowerowej w Chełmie
- Klub Cyklistów w Chełmie
- Chelmskie rowerowe kluby sportowe, koła, sekcje
- Chelmskie organizacje wspomagające

**

Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, była to pierwsza nazwa która właściwie funkcjonowała od **maja 1922 r.**

Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, zostało powołane na bazie zorganizowanej **latem 1921 r.** w Chełmie **grupy miłośników cyklistów**, z inicjatywy **Antoniego Pochylskiego** byłego członka **Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów - (WTC)**. W krótkim czasie w pisowni, w prasie, w relacjach, w społeczności chełmskiej, w regionie a nawet w kraju przyjęła się obiegowa nazwa **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów – ChTC – i tak już pozostało.**

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów, jako pierwsze w Chełmie i w regionie od **1922 r.** rozpowszechniło **rower** jako tzw. maszynę przyjazną człowiekowi i powszechny środek lokomocji oraz formy jego wykorzystania, w **sporcie, turystyce, rekreacji, wychowaniu zdrowotnym** itd., poprzez organizowanie: **wszelkich wyścigów kolarskich tak amatorskich jak i zawodowych, turystyki rowerowej,**

rowerowych wycieczek rekreacyjno-sportowych lub rekreacyjno-zdrowotnych, rowerowych rajdów oraz nauki jazdy na rowerze.

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów, jako pierwsze od **1922 r.** tworzyło w Chełmie i w regionie a nawet współtworzyło na kresach Rzeczypospolitej, tzw. masowy ***ruch rowerowy*** poprzez organizowanie wycieczek turystycznych a przede wszystkim poprzez ***kolarstwo amatorskie i zawodowe***. Było zrzeszone w Polskim Związku Towarzystw Kolarskich, miało uprawnienia do wydawania ***licencji dla zawodowych kolarzy i organizowania wyścigów kolarskich***.

Moim założeniem było też, aby na łamach tej książki, w dzieje **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów**, były wplecione początki roweru w Chełmie, informacje o chełmskich klubach, kołach i sekcjach rowerowych, kolarskich-cyklistów oraz tzw. szeroki społeczny ruch rowerowy: rekreacyjny, sportowy, turystyczny, wycieczkowy, zdrowotny, oraz organizacje wspierające ten ruch.

Należy pamiętać, że Chełm to stary zasłużony gród, leżący na pograniczu słowiańskiego wschodu i zachodu. O te ziemie toczono zacięte walki. Jednak cały czas rozbudowywał się. Był bastionem polskości. Za co w okresie zaboru rosyjskiego, car szczególnie i okrutnie miasto i region rusyfikował. Ograniczał też jego rozwój, z perspektywą utworzenia Guberni Chełmskiej. Carskie ukazy zakazywały jakiegokolwiek działalności polskich organizacji. Bez zgody cara, w okresie zaborów nie wprowadzano też, żadnych technicznych nowości, dlatego społeczeństwo ubożało we wszystkich sferach egzystencji. Odzyskana niepodległość w 1918 r. odmieniła tę sytuację.

Chciałbym podkreślić też, że penetrując wszelkie materiały dotyczące historii i historii kultury fizycznej i turystyki Chełma – ziemi chełmskiej, nie natrafiłem, aby jakiegokolwiek źródło zawierało informacje o istnieniu **roweru** w Chełmie pochodzące sprzed **1918 r.**

Choć przyznam, że ślad jednej z informacji mówiący o istnieniu **roweru** w Chełmie, prowadzi do **1915-1916 r.** Dlatego nie wykluczam jej autentyczności, i po intensywnej dedukcji, przedstawiam opisowo, zweryfikowane fakty :

- ***Jeszcze w dobie welocypedów rower*** był traktowany w zachodniej Europie jako środek lokomocji, a w celach wojskowych użyto go po raz pierwszy we Francji podczas wojny z Prusami **1870-1871**. W armii austriacko – węgierskiej w **1884 r.** a następnie w szwajcarskiej, angielskiej i belgijskiej powstały specjalne oddziały rowerzystów, używane przeważnie w służbie łączności i wywiadowczej ;

- ***Podczas I wojny światowej latem 1915 r.,*** w wyniku działań wojennych i przesuwającego się frontu, wycofały się z **Chełma** carskie wojsko i zaborcze-rusyfikacyjne urzędy rosyjskie (*był to koniec zaborów-rusyfikacji i panowania wsędobyłskiego języka rosyjskiego*), a miasto zajęły okupacyjne wojska austriackie. Mimo austriackiej okupacji nastąpiła większa swoboda narodowo-obywatelska. Od tej chwili Chełm i region administrował wojskowy komendant wojenny w randze

pułkownika. Pierwszym komendantem był Polak płk Krużelewski, ostatnim był również Polak płk Żaba. Zajęto ważne obiekty miasta w tym wszystkie wojskowe i koszary główne – tu było szkolone wojsko i rekruci jako rezerwy wspomagające wojsko w prowadzonych działaniach wojennych. Główny szpital wojenno-wojskowy Austriacy zorganizowali w zabytkowo-historycznym gmachu Prawosławnego Seminarium Duchownego (*późniejsze Gimnazjum im. S. Czarnieckiego w Chełmie*). Szpitalem Zarządzał Zakon Krzyżacki z siedzibą w Wiedniu. **(Należy wspomnieć, że gdy Polska była pod zaborami, to w każdej zaborczej armii służyli Polacy, jako żołnierze ale też jako wybitni oficerowie, często stanowili kadre dowódczą) ;*

- ***W skład oddziałów wojskowych austriacko-węgierskich*** jakie stacjonowały na terenie Chełma (**1915-1918**), wchodziły różne formacje specjalistyczne w tym tajemnicą strzeżony do pewnego czasu **rozpoznawczy pododdział rowerowy** (*jako środek szybkiego się przemieszczanie*). Właśnie na przełomie roku **1916**, miał **rower** tajemniczo przeniknąć z koszar-wojska austriackiego do biednej w tym czasie chełmskiej społeczności. Niewykluczone, że może nawet kilka egzemplarzy **roweru** przedostało się tajemniczo i były używane na terenie miasta lub w regionie. Austriacy w Chełmie jako okupanci stacjonowali do początku **listopada (2-4 listopada) 1918 r.**, to jest do momentu wyzwolenia, którego dokonali żołnierze i oficerowie legionowi pod dowództwem ówczesnego rotmistrza (późniejszego generała) Gustawa Orlicz-Dreszera (wiernego Piłsudczyka) ;

- ***Po zajęciu okolicznych terenów*** przez wojska austriackie, (w latach 1916-1917) powstał interesujący naukowy opis etnograficzny badacza i podróżnika Ed. Kriechbauma pt.: *Das polnische Bauernhaus im Kreise Cholm*, zamieszczony w piśmie *Zeitschrift für Österreichische Volkskunde*, będący wrażeniami z wielu podróży Kriechbauma z Chełma do pobliskich Wojsławic. Zawierał on ogólną charakterystykę wsi, plany zagród oraz szczegóły z życia wsi chełmskiej. Wiele swoich podróży z Chełma do Wojsławic Kriechbaum miał, pokonywać **rowerem** i to w towarzystwie kilku osób. Niewykluczone jest też, że i inni urzędnicy Austriacy wojskowi lub cywilni, a może nawet i zaufani funkcjonariusze chełmscy, w swych różnych służbowych podróżach po regionie używali **roweru**.

- ***Inna informacja*** – *związana z pobytem Austriaków w Chełmie, jest dla mnie prawie sensacyjna, choć przyznam, że do obecnej chwili nie znalazłem jej jakby całościowego źródłowego potwierdzenia, jednak przytoczę jej najważniejsze wątki –* ***oznajmiała też***, że pomimo wojny z początkiem **1916 r.** szukając możliwości uprawiania przez wojsko sportów wodnych a przede wszystkim pływania-kąpieeli tak ważnego dla zdrowia i utrzymania sprawności fizycznej żołnierzy. Komendant po analizie i penetracji terenu, kazał odpowiednim służbom, wybudować za miastem na **rzece Uherce basen-kąpielisko**. Basen-kąpielisko o wymiarach 25x50m i głębokości do 3m był zaprojektowany przez sztab i wykonany przez żołnierzy austriackich z wyselekcjonowanych bali drewnianych przy rzece Uherce i zasilany jej wodą. Specjalne drzewo sprowadzono z pobliskich lasów, prawdopodobnie z Wojsławic. Już **latem 1916 r.** żołnierze pływali w basenie, jednak całkowitą budowę zakończono dopiero pod koniec **1917 r.** Po odzyskaniu niepodległości w latach **1923-1939 basen** miał być pod nadzorem 7 Pułku Piechoty Legionów. W latach **1939-1944** w czasie

okupacji Niemcy też korzystali z tego basenu, a nawet go ulepszyli. Po **1945 r. cały obiekt** był znany jako **twz. „stary basen”** w Chełmie, i w dobrym stanie właściwie przetrwał do 70-lat (a może nawet 80). W latach **1952-1966** na **starym basenie** w okresie zimowym urządzono lodowisko z tzw. małymi bandami i odbywały się tu mecze-rozgrywki hokeja na lodzie rangi SKS, MKS, ZS „Zryw”, mistrzostwa Chełma, ligowe mecze hokejowe i międzymiastowe. Odbywały się tu też zawody łyżwiarskie, turnieje o złoty krążek, nauka jazdy na łyżwach oraz słynne świąteczno-sylwestrowe karnawały na lodzie. Było to miejsce kultowe dla sportu chełmskiego, a organizowane w tym czasie imprezy ściągały wielkie rzesze wiernych kibiców z Chełma i regionu. W 80-latach tzw. **stary basen** został rozebrany, a m. in. i na jego terenie przy ul. Kapieliskowej w Chełmie wybudowano kompleks sportowy dla chełmskich zapaśników.

*

Po odzyskaniu niepodległości, od listopada 1918 r. do lutego 1919 r., w prawie 4-miesięcznym okresie, przez Chełm przewinęło się wiele formacji wojskowych. Jednak od lutego 1919 r. największy wpływ na kulturę życia, stabilizację militarną i bezpieczeństwo w Chełmie i okolicy miał tworzący się 7 Pułk Piechoty Legionów.

* *

Rower, zadomowił się na stałe w Chełmie wraz z pobytem w Chełmie od **lutego 1919 r.** Batalionu Zapasowego 7 Pułku Piechoty Legionów – **7 pp. Leg** (od **1921 r.**, *Chełm stał się miastem garnizonowym 7 pp. Leg. święto pułkowe 22 września*); również wraz z przybyciem do Chełma w **1920 r.** I Dywizjonu 2 Pułku Artylerii Ciężkiej – **2 pac** (od **1922 r.** *Chełm stał się miastem garnizonowym 2 pac, święto pułkowe 15 maja*). Przy tych formacjach istniały tzw. specjalne grupy-żołnierzy **rowerzystów**, używanych przeważnie w służbie łączności, poczty, zwiadu-wywiadu.

*(J.Grzela, Z.Berezecki, J.Puchowski, W.Falkowski, S. Karwowski, P.Kiernikowski).

Rower, od **lutego 1919 r.** dzięki wojsku szczególnie **7 pp. Leg.**, a od **1922 r.** **Chełmskiemu Towarzystwu Cyklistów** jak również **Towarzystwu Gimnastycznemu „Sokół”**, zyskał wielką popularność w społeczeństwie Chełmskim i w regionie.

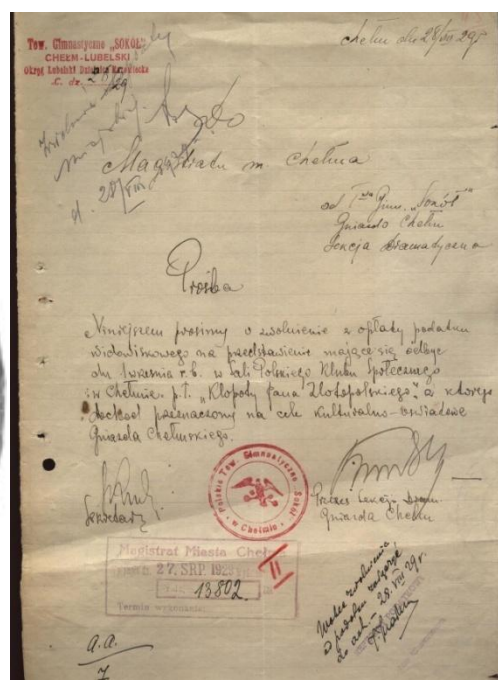
Wojna polsko-bolszewicka prowadzona w latach **1919-1920**, ograniczyła tą spontaniczną działalność. Właściwie region chełmski nie przez cały czas był objęty frontowymi działaniami wojennymi. Ostatecznie zwycięstwo nad bolszewikami odniosło Wojsko Polskie dowodzone przez Wodza Naczelnego Józefa Piłsudskiego, a pieczętowało to w **październiku 1920 r.**, podpisaniem układu rozejmowego.

Latem 1921 r. wielki miłośnik cyklistyki i sportu kołowego **A. Pochylski** były członek **WTC**, przy współudziale też miłośników amatorów cyklistyki **Bolesława Kłopotowskiego i Wojciecha Szurmińskiego** zorganizowali w Chełmie – **pierwszą**

grupę-koło miłośników cyklistów i sportu kołowego – z siedzibą przy ul. Lubelskiej 73 w Chełmie, było też biurem **ChTC**. Następnie w trakcie swojej działalności **A. Pochylski** jako szef tej grupy, nawiązał kontakt z tworzącym się przy pomocy **WTC** w Warszawie, Związkiem Polskich Towarzystw Kolarskich-(**ZPTK**).

Dnia **12 września 1921 r.**, doceniając dorobek Chełma i Chełmskiego „Sokoła” (1918), wnioskiem zwierzchniego Okręgowego Lubelskiego „Sokoła”, został zorganizowany w **Chełmie** przez miejscowe **Gniazdo, Złot „Sokołów” z Okręgu Lubelskiego**. Złot (bez względu na rangę centralny, okręgowy itd.) to wielkie statutowe święto Sokole i wielkie wyróżnienie dla organizatora danego Złotu. Najliczniejszą była, drużyna Sokoła z Lublina licząca 100 osób, drugi był Chełm trzeci Zamość. Podczas Złotu prezentowany był **rower**, a jedna z konkurencji obejmowała jazdę-popisy na **rowerze**. Na łamach „*Głosu Lubelskiego*” z **1921 r.** Złot w Chełmie był anonsowany poprzez dwa artykuły pt. „**Złot sokołów w Chełmie**”, i „**Z życia prowincji. Chełm**”.

*(„GL”,1921).

Złot Sokoli w Chełmie i pojawienie się w programie **roweru**, jeszcze bardziej rozbudziły namiętności **rowerowe** w chełmskiej społeczności. **Złot** ujawnił, że przy chełmskim Sokole istnieje i działa **koło-grupa rowerowa**. Przemianowana następnie na **Oddział Kolarzy-Sokołów**, który w **perspektywie** prowadził propagandę **roweru** poprzez sportowo-turystyczny ruch rowerowy w Chełmie i okolicy. W **1923 r.** wynikiem dalszego rozwoju, powołano przy chełmskim Sokole, sekcję sportową **kolarzy-Sokołów**. Nastąpiła też współpraca **Gniazda „Sokolego” z Chełmskim Towarzystwem Cyklistów w Chełmie**.

*(znak organizacyjny Sokoła i pismo Sokoła).

Po rozmowach z działaczami **WTC** i **ZPTK**, **A. Pochylski**, na bazie **pierwszej grupy-koła miłośników cyklistów i sportu kołowego** w Chełmie powołał, w **maju 1922 r.** **Towarzystwo Cyklistów w Chełmie - Chełmskie Towarzystwo Cyklistów**,

i został też pierwszym **prezesem ChTC**, do władz weszli **B. Kłopotowski i W. Szurmiński**. *W 1921 r. Pochylski przywiózł od kolegów z WTC do Chełma rower.*

Na szybki rozwój jak i perspektywiczną działalność **ChTC**, oraz tworzącego się *ruchu rowerowego w Chełmie i okolicy* w aspekcie, sportowym, turystycznym i zdrowotnym wielki wpływ miały i wywarły dwie chełmskie osobowości :

-**Teofil Gniazdowski (1875-1946) – Twórca od 1915 r. chełmskiej szkolnej higieny i medycyny wychowania fizycznego i sportu oraz miejskiego systemu opieki zdrowotno-leczniczej, higieny ogólnej i rodzinno-domowej** – lekarz, społecznik, bojownik o wolność, publicysta, działacz-sędzia i lekarz sportowy, działacz i lekarz POW, „Sokola” i ChTC, opiekun medyczny miejskich i szkolnych zawodów sportowych rangi SKS, MKS, KOSL, sponsor wielu akcji charytatywnych społeczno-sportowych, orzecznik na POS. **Bardzo zaangażował się w rozwój ChTC**. Widział w założeniach **ChTC** wszechstronne wykorzystanie **roweru**. Dlatego pragnął z **ChTC** stworzyć „świątynię”, bazę prawidłowego rozwoju dla wychowania fizycznego i sportu tak chełmskiej młodzieży jak i dorosłych, jako też i podstawę w prawidłowym rozwoju fizycznym, zdrowotnym i moralnym.

- **Kazimierz Czernicki (1890-1941) – Twórca chełmskiego drukarstwa** – drukarz, dziennikarz, regionalista, działacz sportowy i społeczny, filantrop, wydawca-właściciel najwartościowszych pism kresów wydawanych w Chełmie „Zwierciadła” 1923-1932 i „Kroniki Nadbużańskiej” 1933-1939). **Bardzo zaangażował się w rozwój ChTC**. Właśnie na łamach swoich pism „Zwierciadła” i „Kroniki Nadbużańskiej” od samego początku promował, popularyzował i tworzył propagandę dla **ChTC** a tym i rowerowego ruchu w Chełmie i na kresach wschodnich, wiele akcji też inspirował i finansował.

Właściwie do 1939 r. nie było działań w Chełmie, regionie i na kresach w które nie były by zaangażowane te dwie wielkie dla dorobku i kultury Chełma i regionu osobowości jakimi byli – **Teofil Gniazdowski i Kazimierz Czernicki**.

Pierwsze, kilkuosobowe ze względu na koszt roweru i jazdę, zorganizowane rozpoznawcze, wycieczki rowerowe wyruszały z Chełma już **wiosną 1922 r.** tworząc **ruch rowerowy** a zarazem **ruch turystyki rowerowej** w Chełmie i regionie. Pierwsze **wycieczki turystyki rowerowej** prowadziły do Kumowej Doliny, na Dziewiczą Górę, do Borku, nad Jezioro Bazyljany-Bazyljańskie z *czasem były dalsze wycieczki*. Dały też początek tak bardzo lubianych przez chełmian **rodzinnych rowerowych majówek** – które stawały się już tradycją. Pierwsze wycieczki **turystyki rowerowej** były inspirowane przez **ChTC i TG „Sokół”**, oraz i chełmskich notabli.

Popularyzacja roweru i jego podstawowa funkcja jako środek lokomocji – szybki, zwrotny, lekki, *niezajmujący dużo miejsca* – spowodowała, że właściwie, już od **1922 r.**, **rower** wchodził na stan obowiązkowego wyposażenia chełmskich instytucji państwowych. Przede wszystkim, w instytucjach ważnych i strategicznych dla obronności i bezpieczeństwa państwa czy w służbie łączności, tu: **Policja, PKP,**

Pocza, telefon, telegraf. Z czasem do tworzących się klubów i sekcji kolarskich i sportowo-turystycznych chełmskich organizacji tak miejskich jak i szkolnych.

W 1923 r. w wyniku dalszej popularyzacji roweru sportowe sekcje kolarskie, powstały w garnizonie przy WKS 7 pp. Leg. i WKS 2 pac.

W wyniku propagandy i szerokiego społecznego ruchu rowerowego, już od 1923 r. zaczęły powstawać w Chełmie pierwsze stałe magazyny i sklepy z rowerami i częściami zamiennymi do rowerów oraz specjalistyczne zakłady-warsztaty wytwórczo-naprawcze. Tworzono nowe przepisy ruchu drogowego i wprowadzono naukę jazdy na rowerach. Rowery sprowadzano m. in. z Warszawy i Lwowa.

ROWERY

JUŻ NADESZŁY!

Biurowo Materiałów Technicznych i Elektrotechnicznych
„TECHNOELK”

≡ Chełm, ul. Lubelska № 70 (róg Obłóńskiej) ≡

Adres dla depesz „Technoelk”. Telefon № 148

Agentura Kompanji „Singer”. Sub. reprezentacja firmy „Austro-Daimler” rowery i motocykle „Puch”.

Poleca stale ze składu w większym wyborze:

wszelką armaturę motorową i kotłową, części do maszyn i rowerów oraz narzędzi rolniczych. Kosy do sieczkarni, oliwiarki — klingierzy, mooryt, azbest, tekturę, gumy, sznury azbestowe, parafinowane, grafitowane i t. p. pakunki, kamienie, tarcze, papier i płótna szmerglowe i carburundowe. Chemikalia techniczne — narzędzia ślusarskie i stolarskie, pilniki, bory i gwintowniki. Materiały i armaturę elektrotechniczną. Zarówki wszelkich woltażi. Baterje elektryczne, latarki. Maszyny „Singera”. Rowery i motocykle. Części zapasowe do maszyn, nici, igły, nożyczki i t. p. Pośrednictwo i dostawa wszelkich maszyn i urządzeń fabrycznych. Warsztaty reperacyjne, budowa elektrowni oraz wszelkiej instalacji elektrycznej i sygnalizacji. Przewijanie dynamo-maszyn. Przy firmie warsztaty reperacyjne i szlifiernia.

≡ Sprzedaż hurtowa i detaliczna. ≡

wł. H. Kamentz.

Chełmskie Towarzystwo Cyklistów od 1924 r., rozwijało się pomyślnie przy wsparciu chełmskich władz tak wojskowych jak i cywilnych, w tym dowódcy garnizonu płk M. Więckowski, starosta B. Międzybłocki i burmistrza K. Mastalerza. Pomoc zaoferowali też notable chełmscy: Gniazdowski, Wolf, Walewski, Orłowski, Łuczkowski, Sagatowski, Grużewski, Hykiel, Puchajda, Krasowski, Odorkiewicz, Papużyński, Sałęga i inni.

W lutym 1924 r. podczas Zjazdu Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów w Chełmie w gronie 150-członków i wielu sympatyków cyklistyki i sportów kołowych, powołano nowy (w starej obsadzie) zarząd i (tymczasowy) statut. ChTC oczekiwało

też na (akcept zrzeszający) w Polskim Związku Towarzystw Kolarskich. Powołano też przy ChTC, po weryfikacji **pierwszą w Chełmie sekcję kolarską (zawodników-zawodowców) oraz przy niej grupę amatorską i wycieczkowo-turystyczną.**

Do **pierwszej sekcji kolarskiej ChTC w Chełmie** po weryfikacji, zostali zakwalifikowani: *Antoni Pochylski, Jan Zgierski, Józef Zajączkowski, Karol Zwoliński, Kazimierz Jackowski, Antoni Dziadko, Jerzy Szewczuk, Jan Pluszyński, Feliks Górczyński, Kazimierz Lurus, Czesław Gintyło, Piotr Włoch, Konstanty Pietrusiak, Władysław Marczewski, Jan Rzeczkowski, Jan Kudelko, Adam Serafiński, Jan Berezeczki, Antoni Dumicz, Karczewski, Zabłudowski, bracia Witkowscy, Szulczyński, Gromski, Prasał, Cuchecki i Ostrowski.*

W **1924 r.** w wyniku tak pozytywnych działań **Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów**, wokół którego zjednoczyło się wielu zacnych chełmian. Władze tak miejskie jak i wojskowe podjęły kilka ważnych decyzji, dla rozwoju kultury fizycznej w Chełmie i regionie w tym szczególnie rozwoju ruchu rowerowego i kolarstwa :

- w **marcu 1924 r.** na wniosek dowództwa wojska, wynikiem fatalnego stanu zdrowia młodzieży a przyszłych rekrutów, została powołana w Chełmie **Rada Wychowania Fizycznego** pod przewodnictwem Starosty Dębskiego – która miała odpowiadać za zdrowie młodzieży i szkolne wychowanie fizyczne ;

- **latem 1924 r.**, po wcześniejszych uzgodnieniach z dowództwem 2 pac i prezesem WKS 2 pac., Prezes **ChTC Antoni Pochylski** prowadził rozmowy z **plk M. Więckowskim** w sprawie budowy na terenie jednostki wojskowej 2 pac obok boiska sportowego WKS 2pac, koło Cerkwi, **toru kolarskiego tzw. cyklodromu ;**

- **wielu chełmskich notabli wspierało ChTC iłożyło datki na jego działalność;**

- **ChTC przystąpiło też do budowy klubowego boiska sportowego.**

ROWERY

BALONOWE

od 90 zł

ROWERY

na

12 rat

POLECA

INŻ. WITOLD JODKO

CHEŁM - LUBELSKA 43 TEL. 188

Hurtowo i detalicznie

Dnia 30 stycznia 1925 r. został otwarty w Chełmie
 przy ulicy Lubelskiej № 4

SKŁAD MASZYN DO SZYCIA

znanej ze swej dobroci firmy „MUNDLOS” i poleca ta-
 kowe po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach.
 Posiadam na składzie wielki wybór maszyn gabinetowych
 oraz dla amatorów ręczne maszyny bębnekowe.

**Uwaga: Dla urzędników państwowych i komunalnych
 ceny niższe.**

W tych dniach nadejdą **rowery** oraz **maszyny do pisanja**

Z poważaniem
Biuro Handlowo - Komisowe
Juljan Goldfeld

Chełm, Lubelska 4, vis-a-vis Red. „Zwierciadła”.

Za gotówkę i na raty

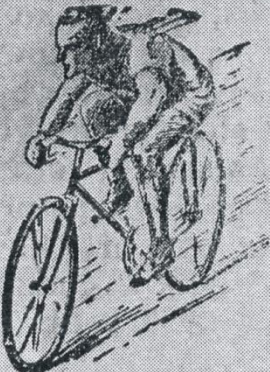
Rok 1925 r. był przełomowy dla rozwoju Chełma. Z miasta jak często określała do 1925 r. prasa centralna a nawet bliska lubelska – **zaściankowy, prowincja, prowincjonalny** – Chełm stawał się rozwijającym się i znaczącym miastem oraz prężnym ośrodkiem kultury, kultury fizycznej i turystyki szczególnie wychowania fizycznego i sportu. Wykładnikiem tego były osiągane wyniki i ilość organizowanych imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych oraz prezentowany w nich wysoki poziom.

Po klubowych przygotowaniach i treningach zawodników, już **2 sierpnia 1925 r.**, z inicjatywy B. Kłopotowskiego i W. Szurmińskiego, zorganizowano **pierwszy profesjonalny wyścig kolarski w Chełmie w oparciu o przepisy PZTK**. W ten pierwszy wyścig, zaangażował się też Magistrat z racji nadania nagród. Natomiast redaktor K. Czernicki poprzez swoje pismo „Zwierciadło” objął patronat medialny i propagandowy. Ostatecznie pierwszy wyścig w swojej cykliczności został nazwany jako, **„Kolarski Pierwszy Bieg Szosowy” w Chełmie**. Trasa biegu szosowego kolarskiego liczyła 10km. Niewielka ilość bo 12-startujących, jeden zawodnik się wycofał. O godz. 15.00 kolarze zebrali się na dziedzińcu Komendy Policji w Chełmie, tu odbyła się kontrola medyczna i startowa oraz weryfikacja zawodników. Start (z 12km szosy Lubelskiej) od Stołpia do Chełma. Wzorowy porządek utrzymywała policja konna i **rowerowa** pod komendą podkomisarza Grużewskiego. *„Na szosie ani na lekarstwo wozu lub czegoś podobnego, ale od strony miasta jedzie samochód, cichutko sunie, ale nie prześlizgnie się, policja stać, wyścig nie wolno jechać. Chyba tylko Rejowiecką lub Włodawską. Szofer wybrał Rejowiecką”*. Kibice dopisali i przybyli pieszo, natomiast świta notabli chełmskich przybyła samochodami powozami i dorożkami. Przebieg wyścigu był bardzo emocjonujący. Punktualnie o godz. 17.20 wyruszył ze startu pierwszy oddział sześciu kolarzy, niedługo zaś po

nim drugi. Na drugim kilometrze za skrzyżowaniem szos meta, tu jest komisja sędziowska: B. Kłopotowski, dr T. Gniazdowski, dr Majewski, dr Sałęga, G. Michalenko, P. Krasowski i kpt. Burse. Kolejność zanotowała komisja sędziowska. Po wyścigu nagradzanie poszczególnych zawodników odbyło się jak zawsze koło Ogrodu Miejskiego, podczas pikniku z okazji święta sportu i **„Kolarskiego Pierwszego Biegu Szosowego”** w Chelmie. Wyścig wygrał **Józef Zajączkowski (nr3)** w czasie **21.8'0min.**, przed, **Włodzimierzem Kaczko (nr20)** **21.9'0min.**, i **Karolem Zwolińskim (nr4)** **22.min.** W grupach kolejno przyjeżdżali, **pierwsza:** 1 – J. Zajączkowski (nr3); 2 – W. Kaczko (nr20); 3 – J. Szewczuk (nr7); 4 – ogniomistrz A. Serafiński (nr24); 5 – Z. Fajks (nr18); 6 – sierż. H. Zabłudowski (nr8); **druga:** 1 – K. Zwoliński (nr4); 2 – J. Witkowski (nr15); 3 – J. Prasał (nr10); 4 – B. Witkowski (nr5); 5 – S. Karczewski (nr11); 6 – M. Kopelman (nr22). *„Kolarze ci niewątpliwie nie raz jeszcze pokażą swą jazdę chelmsianom tym bardziej, że organizuje się w Chelmie Towarzystwo Cyklistów, mając zamiar urządzić kolejne zawody kolarskie podczas Jarmarku–Pokazu. Inicjatorom i organizatorom biegu należy się szczerze uznanie za pokazanie chelmskiemu społeczeństwu tak godziwej i pożytecznej rozrywki, jaką jest – kolarstwo”.*

**(„Z”.1925.31\6).*

ROWERY BALONOWE

od 90 zł.

POLECA

INŻ. WITOLD JODKO

CHEŁM - LUBELSKA 43 TEL. 188

Na łamach pisma „Zwierciadła” z dnia **12 września 1925 r.** Chelmski pod **znakiem sportu**. W **niedzielę 6 września 1925 r.** odbyły się w Chelmie dwie wielkie o zasięgu ogólnopolskim cykliczne imprezy sportowe: 1 – „**Pierwszy Bieg okrężny o puchar przechodni „Zwierciadła”**” i 2 – „**Kolarski Drugi Bieg Szosowy**”. W godzinę po biegu „Zwierciadła”, **6 września 1925 r.** niedzielnym popołudniem, tradycyjnie odbył się na szosie Rejowieckiej **Rejowiec-Chelmski** długość trasy 16km „**Kolarski Drugi Bieg Szosowy**” w Chelmie. Na starcie koło Rejowca stanęło ze zgłoszonych 15, 13 zawodników i starter p. Pochylski. Reporter tak relacjonował: „Na dane hasło, pochyliły się postacie kolarzy, zawirowały w szalonym pędzie szprychy kół i malowniczym wężem rozciągnęło się grono jeźdźców, do Chelma!”

*Na skrzyżowaniu szos, pod Chełmem, stoją sędziowie i publiczność. Ta ostatnia niecierpliwi się. Sędziowie to: B. Kłopotowski, E. Łuczkowski, por. Matula, G. Michalenko, Orłowski, J. Papużyński, W. Szurmiński, zgadują: kto zwycięży. – Niepewność rozprasza ukazanie się kolarza, który w zawrotnym pedzie zbliżając się do mety, błyskawicznie mija ją. Numer 1, pan Jackowski. Czas już zanotowany. Nadjeżdża drugi kolarz, numer 14, za nim trzeci, czwarty, siódmy, jedenasty. Gdzie jeszcze dwóch. Zostali po drodze. Nie wytrzymali tempa. Sędziowie i zawodnicy udają się do miasta”. W Ogrodzie Miejskim podczas galowego koncertu na rzecz LOPP w Chełmie, nastąpiło uroczyste rozdanie nagród dla zwycięzców „**Kolarskiego Drugiego Biegu Szosowego**” w **Chełmie**. Pierwszą nagrodę za zwycięstwo złoty zegarek otrzymał Kazimierz Jackowski (nr1), który pokonał trasę w czasie 28min. 30s. Drugą nagrodę figurkę z kałamarzem otrzymał Jan Berezecki (nr14) czas 28min. 35s. Trzecią nagrodę papierośnicę otrzymał (zwycięzca Pierwszego Biegu Szosowego) Józef Zajączkowski (nr 13), czas 28min.46s. Miejsca dalsze kolejno zajęli: Adam Serafiński (7), Jan Witkowski (5), Jan Kudełko (11), Zygmunt Borman (8), Karol Zwoliński (6), Jan Pluszczyński (2), Wacław Wojtkowski (9), Sruł Kopelman (12). Po zorganizowaniu dwóch biegów szosowych, zainteresowanie sportem kolarskim w Chełmie i regionie było bardzo duże. Widać to było z ilości zapisów chętnych do biegu. W przyszłości trzeba wszystkich chętnych wykorzystać, po uprzednim ich przygotowaniu, do biegu.*

**(„Z”.1925.36\1).*

Latem 1925 r. z inicjatywy działaczy Ledermana, Wolbergera, Zypsera i redaktora naczelnego „Unser Sztyme” Goldberga, zostało powołane **Żydowskie Towarzystwo Sportowe (ŻTS)** w Chełmie, które dało początek tworzącemu się w Chełmie i regionie, żydowskiemu ruchowi sportowemu oraz też i włączenie się do życia sportowego w Chełmie i regionie. **ŻTS** zapoczątkowało też od **1925 r.** w żydowskim społeczeństwie chełmskim – jakby szeroki **ruch rowerowy**. Na bazie **ŻTS** od **1926 r.** tworzyły się nowe sportowe koła i kluby żydowskie. W **1927 r.** właśnie na bazie **ŻTS** m. in. zostało powołane i bardzo aktywnie działało **Żydowskie Towarzystwo Gimnastyczno-Sportowe „Makabi”** – które też od **1929 r.** miało

w swojej działalności sekcję rowerową a w jej zakres wchodziło kolarstwo, wyścigi, rajdy, wycieczki i turystyka. **(znak organizacyjny Ż.T.G-S. „Makabi”).*

Rozwojowi ruchu sportowemu w szeregach chełmskich funkcjonariuszy Państwowej Policji (PP), służyły różne inicjatywy podejmowane przez poszczególne komendy. W **1925 r.** na fali popularności ruchu rowerowego, kierownik komisariatu PP w Chełmie komisarz Kazimierz Grużewski zorganizował **sekcję kolarską**. Policjanci (różnej rangi) w tym też członkowie **sekcji kolarskiej** (raczej nakazem ale też i z własnej woli) kupowali **rowery** na własny koszt i uprawiali **kolarstwo, turystykę rowerową itd.**, jako ogólnorozwojową dyscyplinę sportową (**rowery** były też dofinansowywane). Działalność **sekcji kolarskiej** w późniejszym czasie była przyczynkiem do powołania w Chełmie **Policyjnego Klubu Sportowego**, przez aspiranta Jana Żebrowskiego, kierownika komisariatu PP przy ul. Orlicz-Dreszera 7 w Chełmie, który był też jego prezesem. Policyjny KS miał promować najlepszych sportowców chełmskiej PP na arenie okręgu i kraju. **Policyjna sekcja rowerowa od 1925 r. współpracowała z ChTC.** W późniejszym czasie dopracowano wspólne sprawy dotyczące nauki jazdy i wydawania pozwolenia prawa jazdy.

Jako przygotowanie do „**Biegu dookoła Polski**” odbył się w dniach **14-16 sierpnia 1925 r. kolarski „Bieg dookoła województwa Warszawskiego”**, w którym zwyciężył Józef Lange z Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów (WTC) pokonując trasę 650km w czasie 28godz. i 23min. W tym wyścigu na zaproszenie WTC uczestniczyło 4-zawodników z **Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów** – jednak nie wiadomo, kto to był, jakie miejsca zdobyli chełmianie i czy ukończyli ten wyścig .

W ciągu udanego i aktywnego sezonu **1925 r.**, **ChTC**, zorganizowało dwa wyścigi szosowe i sześć wycieczek pozamiejskich w tym dłuższe m. in. do Rejowca – cementowni, Pawłowa, Stołpia, Wojsławic. Ostatnia bardzo atrakcyjna wycieczka prowadziła do Krasnegostawu a została zorganizowana w dniu **27 września 1925 r.**, i zgromadziła 30-kolarzy – *(w wyniku w/w wycieczek w tych miejscowościach zaczęły się pojawiać rowery).*

Gorące poparcie i sympatię zaznało też w sezonie **1925 r.** nowo tworzące się **ChTC** u Starosty Międzybłockiego. Również i burmistrz Mastalerz obiecał swe poparcie i pomoc przy uzyskaniu od miasta terenu na urządzenie tak potrzebnego dla Towarzystwa **toru kolarskiego**.

**(„Z”.1925.40(1)).*

Rok 1926 był przełomowy dla perspektywicznej i prawidłowej statutowo działalności **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów i jego rangi w Chełmie regionie a nawet i w kraju**.

Wpływ na to miały następujące decyzje :

- w *(styczniu i)* **18 kwietnia 1926 r. w sali Resursy w Chełmie z inicjatywy Mieczysława Krokowskiego (działacza sportowego i „Sokoła”)** odbyło się ważne walne zgromadzenie członków i sympatyków Towarzystwa Cyklistów w gronie kilkadziesiąt osób. Zjazd otworzył M. Krokowski, który poprosił o przewodnictwo T. Gniazdowskiego, zaś na asesorów poprosił J. Papużyńskiego i W. Szurmińskiego oraz na sekretarza S. Prochorowa. Następnie referat wygłosił T. Gniazdowski pt. **„Wpływ wychowania fizycznego i sportów na ustrój duchowy i cielesny człowieka”** (w całości drukowany w „Zwierciadło”), po czym sekretarz przeczytał nowo opracowany Statut T-wa, nad którym jeszcze debatowali; Papużyński, Krokowski, Pochylski, Szurmiński i przedstawiciel „Zwierciadła” Edmund Odorkiewicz. Statut przedstawiono władzom administracyjnym do zatwierdzenia. Wybrano też nowy zarząd:

Prezes	– Teofil Gniazdowski,
wiceprezes	– Wojciech Szurmiński,
sekretarz	– Sergiusz Prochorow,
skarbnik	– Jan Dietrych,
kapitan	– Antoni Pochylski,
zastępcy: sekretarza	– Stefan Kabala,
skarbnika	– Ignacy Czałczyński,
kapitana	– Józef Zajączkowski,
członkowie wolni:	– Mieczysław Krokowski,
	Jan Zgierski.

Określono wysokość wpisowego 1zł., a składki miesięczne po 50gr. Zjazd zakończył **prezes Gniazdowski**, zaprosił też wszystkich chętnych do współpracy i kontaktów z Zarządem codziennie w godzinach **7.00 – 21.00 w lokalu Towarzystwa w Chełmie przy ul. Lubelskiej 73 ;**

- **wraz z tym faktem ChTC** zostało uznane jakby prawnie przez Magistrat (mimo ustalonej nazwy **ChTC**, dotąd było uważane za grupę z 1921 r.). Miało to

wielkie znaczenie i uzasadnienie dla wszelkich dalszych decyzji finansowych podejmowanych przez Magistratu na działalność **ChTC** – jak wszelkie dotacje, nagrody, dofinansowania na wyścigi itd.;

- *przystąpiono też do budowy toru kolarskiego ChTC.*

*(„Z”.1926.17/2).

Na zgromadzeniu (pierwszym) w Resursie odbytym w **styczniu 1926 r.**, przy **ChTC** powołano **Klub Cyklistów** (z inicjatywy **T. Gniazdowskiego**). Członkowie (*utworzyli jakby dobrane i hermetyczne grono i*) swoją działalność ograniczali do rajdów i wycieczek regionalno-turystycznych. Przeważali wśród nich adwokaci, właściciele restauracji, piwiarni, herbaciarni i kawiarni chełmskich.

Dnia **18 kwietnia 1926 r.** nowy prezes **ChTC** w Chełmie **Teofil Gniazdowski** doprowadził do ukonstytuowania się zarządu i statutu oraz jego uprawomocnienia – (*z analizy materiału wynika: że T. Gniazdowski wraz z powołaniem go na Prezesa, uważał, jakby wraz z tą nominacją i jego inicjatywą ukonstytuowania się w dniu 18 kwietnia 1926 r., to właśnie on powołał jakby nowe Towarzystwo Cyklistów w Chełmie*) – (*należy też przyznać, że faktycznie T. Gniazdowski wprowadził wiele nowoczesnych decyzji do statutu i rangi działalności ChTC*). Miał (za swoje zasługi) wielkie uznanie w Chełmie i chełmskim Magistracie. Z jego inicjatywy jedną z przewodnich myśli nowo uchwalonego statutu było powołanie m. in. **Komisji Kwalifikacyjnej**, zadaniem której było kwalifikowanie uprawiających *sport kołowy* ich uzdolnienia w jeździe kołowej. Z jego pism do Magistratu w ramach współpracy, czytamy m. in.: „W wielu miastach Polski gdzie istnieją **Towarzystwa Cyklistów, Magistraty** tych miast idą w parze z tymi Towarzystwami i dla celów bezpieczeństwa publicznego posługują się **Komisjami Kwalifikacyjnymi**. Sądzymy przeto, że i Magistrat m. Chełma uzna naszą tak ważną **Komisję Kwalifikacyjną** jako czynnik miarodajny w opiniowaniu o uzdolnieniu do jazdy. Oczekujemy od Magistratu zrozumienia i porozumienia się w tej sprawie”.

Po procedurach ukonstytuowania **ChTC**, **Teofil Gniazdowski** na zakończenie zgromadzenia powiedział: „Niniejszym zawiadamiamy, że założone Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, ma na celu jednoczenie *miłośników sportu kołowego oraz rozwoju jego, za pomocą wycieczek turystycznych, zawodów, wyścigów cyklowych, urządzania zebrań i odczytów, zapoznanie członków z literaturą sportową i w ogóle krzewieniem zamiłowania do sportu jako jednego z czynników fizycznego wychowania. Zadaniem Towarzystwa jest rozpowszechnianie sportu kołowego na terenie powiatu chełmskiego, zdobycie też jak największej ilości członków uprawiających ten sport*. Każdy zaś rodzaj sportu jest uprawiany najliczniej wówczas, gdy jego koszty są w miarę małe. **Rower** aczkolwiek jest rzeczą drogą, jest zarazem *częścią składową sportu kolarskiego* i chociaż z wielkim nakładem energii jest zgłębiany przez zwolenników tego rodzaju sportu” – „Towarzystwo Cyklistów jak każde inne sportowe towarzystwo chce założyć własne boisko sportowe, na urządzenie którego potrzebna jest zgoda Magistratu. Pragnie też dla higieny ciała urządzić w Chełmie kąpielisko, które by służyło jednocześnie dla celów sportowych i higienicznych, z którego korzystali by członkowie ale i całe społeczeństwo”.

Z dalszych pertraktacji z Magistratem: „Uchwała Rady Miejskiej w Chełmie z dnia 2 października 1926 r., miałyby przeznaczyć plac leżący naprzeciw Ogrodu Miejskiego pod nazwą **Stawisko** pod budowę boiska sportowego”. *(APLOCH).

Teofil Gniazdowski, jako doświadczony lekarz szkolny i miejski, a zarazem wychowawca młodzieży (*wcześniej pisałem już o jego dokonaniach*) dobrze wiedział jakie cenne walory zdrowotne dla organizmu niesie z sobą obcowanie z **rowerem**. Dlatego bardzo forował **rower** i stał się jego wielkim propagatorem, dla rozwoju wychowania, wychowania fizycznego, sportu, turystyki a poprzez nią rozwoju umysłowego. Wielkie znaczenie dla dalszego rozwoju i popularyzacji **roweru** i współpracy **ChTC z Magistratem i Policją** miała też powołana przez niego tak ważna **Komisja Kwalifikacyjna**.

W 1926 r. **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** w celach propagandowych przeprowadziło szereg różnorodnych, festynów, zawodów kolarskich i konkursów turystycznych. W sezonie tym wprowadzono też nowe formy prowadzenia zawodów oraz specjalistyczne konkurencje poszczególnych biegów.

**WSZYSCY
WIEDZA
ŻE**

ROWERY. MOTOCYKLE

Zawadzki, Ka- || motorowery bez pra-
miński, Opel i in. || wa jazdy i rejestracji.
kupuje się solidnie i tanio

W FIRMIE

inż. Witold Jodko

Chełm Lubelska 43 tel. 188
opony, dętki i wszelkie części rowerowe

Wielki Konkurs Turystyczny –

W ramach popularyzacji sportu kołowego, poprzez wycieczki turystyczne, zawody-wyścigi kolarskie, w dniu **9 maja 1926 r.** **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** w Chełmie, zapoczątkowało „**Wielki Konkurs Turystyczny**” rowerową wycieczką turystyczną do Krasnegostawu i z powrotem. Wycieczka wyruszyła, z placu policyjnego w Chełmie o godz. 6 rano, a powróciła o godz. 18 wieczorem tego samego dnia. Warunki „**Wielkiego Konkursu Turystycznego**” były umieszczone w lokalu **ChTC przy ul. Lubelskiej 73**. Dla wszystkich chętnych konkurs będzie trwać od **9 maja do 18 października 1926 r.** Wyznaczono trzy nagrody dla zdobywców jak największej ilości wycieczek i przejechanych kilometrów.

Otwarcie sezonu kolarskiego –

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chelmie, dniem **16 maja 1926 r.** rozpoczęło swój nowy sezon kolarski. Uroczystość ta zapoczątkowana była mszą świętą w kościele parafialnym, o godz. 10.00 rano. Celem uczczenia tak doniosłego dla **ChTC** dnia było urządzenie przez Towarzystwo „**Wielkiej Zabawy Majówkowej**” za miastem w lesie „Borek” i „Kumową Doliną”. Punktem kulminacyjnym po wielu innych atrakcjach były **biegi kolarskie i piesze**. Szczegóły w „Zwierciadle”. „**Majówki rowerowe**” stały się też coroczną tradycją.

*(„Z”.1926.20/3).

Zapowiadane na dzień **23 maja 1926 r.** przez **ChTC** otwarcie sezonu ze względu na niepogodę odłożone zostało na dzień następny, który również nie cieszył się dobrą pogodą. W ostatniej chwili zdecydowano ku uciesze wiernych kibiców, że **24 maja 1926 r. otwarcie sezonu** zostanie zainaugurowane w południe biegami kolarskimi dla zawodowców i amatorów. Do zawodów stanęło **11-zawodników klubowych, 4-amatorów kolarzy i 4-amatorów pieszych**. Wyścigi rozpoczął bieg klubowy przy podziale zawodników na 3-tury. W pierwszej turze wygrał **Kazimierz Jackowski** (najlepszy zawodnik długodystansowiec szosowy i znany kolarz z ubiegłego roku). Po przybyciu zawodników wszystkich tur, i po obliczeniu punktów przez sędziów okazało się, że wśród zawodników zwyciężył **Czesław Kierozalski** który trasę **10km** przejechał w czasie **18,5”2**, przed **Kazimierzem Jackowskim 5,3**, i **Feliksem Gorczyńskim** z czasem **39,0**. Odpadli: Konstanty Jackowski defekt maszyny wyszedł z lekkim obrażeniem ręki, i Stefan Zajączkowski zły stan maszyny. W **biegu kolarskim amatorów** najlepszy okazał się **Jerzy Szewczuk** który trasę **5km** przejechał w czasie **10,25**. Natomiast w **biegu pieszym amatorów** zwyciężył **Edward Jędrak** który trasę **1.100m** przejechał w czasie **3,37**.

- Na zakończenie zawodów podano komunikaty **ChTC**: pierwszy – dnia 3 czerwca 1926 r. odbędą się rozgrywki klubowe o klasę A; drugi – dnia 6 czerwca 1926 r. odbędzie się wyścig o mistrzostwo klubowe na dystansie 25km.

*(„Z”.1926.28/3).

Za gotówkę i na raty!	Zawiadamiam Szanowną Klijentelę, że swój		Lubelska 57, róg 3-go Maja
	SKŁAD		
	Rowerów i maszyn do szycia		
	przeniosłem		
	z ulicy Lubelskiej № 4		
na ul. Lubelską № 57 (róg 3-go Maja)			
obok Chelmskiego Kupieckiego Syndykatu Handl.-Rolnicz.			
POLECAM: rowery i maszyny do szycia pierwszorzędných firm w wielkim wyborze.			
J. GOLDFELD Biuro Handl.-Komisowe.			

Dnia **6 czerwca 1926 r.** odbyły się zawody kolarskie szosowe **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów w Chełmie** o mistrzostwo klubu. Również niepewna pogoda wstrzymywała organizację zawodów do ostatniej chwili. Mimo złej pogody na miejsce wyścigów przybyła spora grupa miłośników sportu kołowego. Bieg o mistrzostwo klubowe rozegrano na dystansie 25km, a trasa wiodła szosą w kierunku Hrubieszowa. Utrudnienia wyścigu, wynikały ze złego stanu drogi rozmytej ostatnimi deszczami – dlatego bieg rozpoczęto startem od mety z półmetkiem na 12,5km. Z relacji sprawozdawcy biegu, cytuję: **„Sygnał – jeźdźcy ruszają z miejsca prowadzi bieg Jerzy Szewczyk do 8km – dalej następują szybkie zmiany na czoło wysuwa się Kazimierz Jackowski, Konstanty Jackowski dalej Szewczyk, Frołowicz. Z półmetka Kazimierz Jackowski odbija od reszty o pół km, dalej o 1km i wreszcie przestrzeń dzielącą go od reszty dochodzi przy finiszu do poważnej różnicy wyciąga bowiem 2km od jadącego za nim, i w doskonałej formie przez nikogo z reszty jeźdźców nie pokonany dobija do mety w czasie 57 min., w 3min przybywa Konstanty Jackowski prowadzący na przestrzeń 5km walkę o miejsce z U. Frołowiczem, zmiany o miejsce szybko się mijały na korzyść jednego i drugiego, o tyle walka była zacięta, że Frołowicz wjechał na finisz o 1 i pół długości za Jackowskim. Zdobywcy 1-miejsca w wyścigu poprzednim, Cz. Kierozalskiemu pękła opona pomimo to przyjechał w dobrej formie 7min i 45s później”**. Następnie skład sędziowski ogłosił wyniki – w biegu kolarskim szosowym o mistrzostwo klubowe **ChTC**, mistrzem zawodowców na **rok 1926** na dystansie 25km został **Kazimierz Jackowski**. Natomiast wyścig amatorów wygrał **Karol Zwoliński** który dystans trasy 10km przejechał w czasie 24min i 20s.

- Na zakończenie zawodów podano stałe komunikaty **ChTC**: Stosownie do programu sportowego, **ChTC** ogłasza, że w **1926 r.** odbędą się planowe wycieczki turystyczne :

13 czerwca wycieczka do Hrubieszowa;

20 czerwca wycieczka do Lublina;

24-29 wycieczka do Kazimierza.

*(„Z”.1926.28\3).

W dniu **15 czerwca 1926 r.**, na wojskowym boisku sportowym WKS 2 pac obok cerkwi na tzw. chełmskim **cyklodromie**, **ChTC** przeprowadziło czwarte zawody kolarskie urozmaicone konkurencjami specjalistycznymi. Bieg **sprinterski** wygrał **Karol Zwoliński** przed **Kazimierzem Jackowskim**. Bieg **„handicap z forami”** od 20 do 150m wygrał **Kazimierz Jackowski**. Natomiast w biegu **australijskim** zwyciężył **Kazimierz Zwoliński** przed **Kazimierzem Jackowskim**. Bieg **główny** na dystansie 20km był bardzo zacięty, a zwycięstwo odniósł **Kazimierz Jackowski** który tą trasę przejechał w czasie **47min**, przed **Kazimierzem Zwolińskim**, **Wiaczesławem Frołowiczem** i **Stanisławem Prochorowem**.

- Na zakończenie zawodów podano komunikaty **ChTC**: dnia **4 lipca 1926 r.** odbędą się wyścigi torowe urządzone przez **ChTC** w Chełmie na tymczasowym torze, udzielonym łaskawie przez **plk I. Chmurowicza** na terenie wojskowego boiska sportowego WKS 2 pac. Na program wyścigów złożą się: biegi na 3km i 6km, bieg australijski i bieg zółwi.

Zorganizowany przez **ChTC** – „*Konkurs wycieczek turystycznych*” pomimo złego stanu dróg rozmytych ciągłymi deszczami, budził wielkie zainteresowanie wśród członków **ChTC** w Chełmie którzy nie zważając na niepogodę i błoto, nie opuszczali żadnej wycieczki, objętej bogatym programem sportowym Towarzystwa. Wytrenowani kilkoma poprzednimi wycieczkami, wyruszyli turyści w dniu **27 czerwca 1926 r.** do *Kazimierza na 3-dniówkę w towarzystwie, po połączeniu się w Lublinie z zaprzyjaźnionym Lubelskim Towarzystwem Cyklistów.* *(„Z”.1926.28\3).

przyjemnie jest spędzić wakacje
lub urlop na wycieczkach

R O W E R E M

nabytym w firmie

inż. Witold Jodko

chełm, ul. lubelska, 43, tel. 188

Pierwsze torowe zawody kolarskie w Chełmie –

W niedzielę dnia **4 lipca 1926 r.** na prowizorycznym (*jeszcze w budowie*) torze kolarskim tzw. **cyklodromie** koło cerkwi w koszarach (boisko WKS 2 pac) przy ul. Lubelskiej odbyły się **pierwsze torowe zawody kolarskie Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów.** Na trybunie zasiedli: prezes **ChTC** dr T. Gniazdowski, wiceprezes W. Szurmiński, gospodarz B. Kłopotowski oraz zaproszeni do komisji sędziowskiej: S. Białkowski, kpt. Sawicki, kpt. Zawitaj, kpt. Hajduk. Na torze utrzymywali porządek, kpt. **ChTC** A. Pochylski i jego zastępca J. Zajączkowski. Zawody rozpoczęły się z przysłowiową już chełmską punktualnością to jest z blisko godzinnym opóźnieniem, które jednak należy zapisać nie na rachunek naszych cyklistów, lecz publiczności. Do zawodów stanęło 12-zawodników: 11-członków **ChTC** i 1-nie zrzeszony.

Zgodnie z programem **pierwszy odbył się bieg na 8km**, do którego stanęło na starcie 4-zawodników: Wacław Frołowicz Nr1, Konstanty Jackowski Nr2, Kazimierz Czarnota Nr3 i Kazimierz Jackowski Nr4. Z relacji sprawozdawcy: **„Zawodnicy stanęli na starcie, starter kpt. Zawitaj dał znak – i zawirowały w szalonym pędzie koła rowerów, rozpoczęła się walka. Już w pierwszym okrążeniu Nr4 wyprzedził razem trzymających się pozostałych zawodników, zaczął „ciągnąć”, w dziesiątym okrążeniu „urwał się” o pół okrążenia i zwiększając ciągle odległość – po dwudziestu jeden kołach, jak pierwszy przerwał taśmę, wyprzedzając towarzyszy o jedno okrążenie. Między pozostałymi zawodnikami stale trwała walka ze zmiennym szczęściem, wreszcie na finiszu wysunął się Nr1, zdobywając drugą nagrodę, przed Nr3 i Nr2. Sędziowie ogłosili wyniki biegu na 8km: zwyciężył Kazimierz Jackowski który trasę przejechał w czasie 18min. i 15s. drugi był Wacław Frołowicz z czasem 19min. 15s., trzeci był Konstanty Jackowski i czwarty Kazimierz Czarnota. Zwycięzca biegu Kazimierz Jackowski w długich biegach jest, jak dotąd niepokonany i Frołowicz, mimo dobrych warunków fizycznych, mając tak ciężką maszynę, nie może z nim skutecznie konkurować. Pozostali zawodnicy tymczasem nie będą groźni na tym dystansie dla dwóch wyżej wymienionych”**.

Do **drugiego biegu na 5km** stanęło na starcie 8-zawodników: Józef Szewczyk Nr1, Józef Pastuszak Nr2, Władysław Dębski Nr3, Czesław Kierozalski Nr4, Stefan Zajączkowski Nr5, Karol Zwoliński Nr6, Władysław Maroński Nr7 i Feliks Gorczyński Nr8. Ponieważ tor był na ośmiu zawodników za wąski, urządzono dwa przedbiegi. W pierwszym przedbiegu zwyciężył **Karol Zwoliński Nr6 w czasie 10min. 20s.**, przed **Czesławem Kierozalskim Nr4, Stefanem Zajączkowskim Nr5 i Władysławem Dębskim Nr 3**, bijąc wszystkich o 3-okrążenia. W drugim przedbiegu wyprzedzając pozostałych o 2-okrążenia, zwyciężył **Józef Szewczyk Nr1 w czasie 10min. 40s**, za nim przybył drugi **Feliks Gorczyński Nr8** dalej **Józef Pastuszak Nr2 i Władysław Maroński Nr7. Do finału** o I i II nagrodę stanęli: K. Zwoliński i J. Szewczyk który jednak po pierwszym okrążeniu z biegu wycofał się, przez co **zwyciężył i I-nagrodę zdobył Karol Zwoliński. Trzecie miejsce i nagrodę zdobył Czesław Kierozalski.** Zawodnicy startujący w biegu na dystansie 5km, przedstawiają na krótkodystansowców materiał dobry, bo jeszcze młody, tu wybijają się Szewczyk szczególnie Zwoliński.

Do **biegu z dwóch startów** stanęły 4-pary i tak kolejno: Kazimierz Jackowski dogonił Kierozalskiego na 5-okrążeniu (czas 4min i 40s), Zwoliński, Frołowicza również na 5-okrążeniu (czas 3min i 30s). W trzeciej parze walczyli Pastuszak i Kazimierz Jackowski który nagle zasłabł i wycofał się z biegu. W ostatniej parze Szewczyk dogonił Czarnotę po 5-okrążeniach (czas 4min i 45s). **Pierwsze miejsce ze względu na czas zdobył Karol Zwoliński.**

Na zakończenie odbył się na dystansie **60m „bieg żółwi”**, w którym zwyciężył **Zwoliński (czas 2,40) przed Szewczykiem (czas 2,15)** – **„nieodpowiedni teren do zwodów kolarskich dał się odczuć zawodnikom, którzy na każdym skręcie zmuszeni byli hamować tempo biegu, ewentualnie ryzykując życie, pędzić na oślep wyskakując z bieżni na trawnik”**. Po zawodach odbyło się wręczanie nagród, którego dokonały panie Kamentzowa i Drattowa, następnie zawodnicy przededefilowali przed

sędziami i publicznością. Podczas zawodów przygrywała znana orkiestra 2 pac. Publiczności za płotem, na „zielonych trybunach” kilkaset osób – na boisku około 100 osób. Oj ty grodzie ! grodzie Kasku ! - *Edward Odorkiewicz* *(„Z”.1926.37/2).

Za udzielenie boiska sportowego-toru i pomoc przy urządzeniu **pierwszych w Chełmie kolarskich zawodów torowych** Chełmskie Towarzystwo Cyklistów składa gorące podziękowania Dowództwu 2 PAC w Chełmie.

Na mający odbyć się w *Warszawie 1 sierpnia 1926 r. ogólnopolski Zjazd Towarzystw Kolarskich z całej Polski, na zaproszenie*, Chełmskie Towarzystwo Cyklistów w *Chełmie wysłało delegację w składzie: A. Pochylski (kapitan ChTC), S. Prochorow (sekretarz), bracia Kazimierz Jackowski i Konstanty Jackowski, W. Frołowicz i K. Zwoliński*. Delegacja kolarzy z Chełma udaje się do Warszawy na **rowerach**. Odjazd grupy kolarzy z *Chełma 31 lipca o godz. 2.00 w nocy*, powrót też na rowerach spodziewany jest we wtorek.

Ogłoszenia ChTC w sprawie zawodów –

- **Ogłoszenie Pierwsze** – „W dniu **8 sierpnia 1926 r.** odbędą się w Chełmie pierwsze kolarskie zawody międzymiastowe, w których wezmą udział zawodnicy kolarze z: **Lublina, Brześcia n\B i Chełma**. Trasa biegu, prowadzić będzie przez: **Chełm – Rejowiec – Krasnystaw – Piaski – Chełm, i będzie wynosić 105km**”.

- **Ogłoszenie Drugie** – *W niedzielę 8 sierpnia 1926 r.* o godz. 3 po południu na boisku 2 pac (obok cerkwi) odbędą się międzymiastowe zawody sportowe, w których wezmą udział oprócz członków **Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów – zawodnicy z Lublina i Brześcia n\B. Z Brześcia przyjadą Feliks Wajcek, Mikołaj Dynko, Edward Kawalik, Czesław Olędzik i delegaci Kazimierz Imroth i Jan Jakimowicz. Programem objęte są: **1 – bieg szosowy na 90km (Chełm – Piaski – Chełm);****

2 – bieg torowy na 10km;

3 – bieg torowy na 8km;

4 – bieg torowy na 5km dla amatorów.

Wieczorem o godzinie 21.00 w Sali Resursy odbędzie się zabawa taneczna, urządzona przez **ChTC, i zakończenie zawodów**. *(„Z”.1926.41\4).

Pierwsze międzymiastowe zawody kolarskie w Chełmie –

Niedawno powstałe, a już przez swą pracę chlubnie wybijające się z pośród wielu innych stowarzyszeń w Chełmie, **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** urządziło w dniu **8 sierpnia 1926 r.** zawody kolarskie przy udziale **8-zawodników z Lublina i Brześcia n\B**.

„Boisko 2 pac, już na pół godziny przed zawodami roіło się od publiczności, która zaciekawiona niebywałą atrakcją, stawiała się jak na Chełm bardzo licznie. O godz. 15.30 komisja sędziowska ukończyła (*zgodnie z przepisami*) przedwstępne czynności, dokonano zdjęcia sędziów i zawodników, poczym zawodnicy przededefilowali przed trybuną. Sędzia główny zawodów **Stefański z Brześcia** wywołał zawodników do pierwszej konkurencji, czyli **90-kilometrowego biegu szosowego**, do którego stanęło 12-zawodników po 4-zawodników z każdego miasta. Kolarze

ustawiają się – strzał startera i – wkrótce sylwetki cyklistów znikają z oczu publiczności. W ślad za nim jadą samochodem sędziowie i sanitariusze. Tymczasem na boisku odbywają się zawody torowe”.

W pierwszym biegu na **10km**, po przedbiegach zwycięża **Olędzki z Brześcia**, bijąc **Kierozalskiego z ChTC** i **Lubliniaków**.

W biegu na **5km** po przedbiegach pierwsze miejsce zdobył **S. Szewczyk z ChTC** zwanym przez kolegów klubowych „*szczurem*”. **Szewczyk** cały czas prowadził bieg i wygrał w czasie **9min i 39s**, drugie miejsce zajął **P. Sanin z Lublina**.

W biegu na **8km** zwyciężył, bijąc wszystkich o pół okrążenia **Olędzki z Brześcia** w czasie **16min 3s.**, drugi był **Czarnota z ChTC** z czasem **16,17s**.

W biegu drużynowym z 2 startów pierwsze miejsce zajęła drużyna z **Lublina**, prowadzona przez świetnego **Kozłowskiego**.

Po ukończeniu biegów torowych denerwujące oczekiwanie na wynik biegu szosowego – „*Po godz. 18.30 najeżdżają kolarze z wiadomością, że pierwszy jeździec pędzi już z szosy. Padają pytania: kto to, kto to, z Chełma czy nie*”. Nagle i niespodziewanie na tor wjeżdża w szalonym tempie **T. Więcek z Brześcia**, który jako zwycięzca trasę szosową **90km** przejechał w czasie **3godz. 10min**. W ślad za nim najeżdżają **mistrz województwa poleskiego Ziembicki** z czasem **3.15,5** dalej **M. Rańko z Brześcia** z czasem **3.24**, i jako czwarty na metę wjechał **Kazimierz Jackowski z ChTC** z czasem **3.25**. Pozostali zawodnicy, którzy przybyli później niż **3.30**, odpadli.

Ogólna punktacja-klasyfikacja przedstawiała się następująco:

- pierwsze miejsce – **Brześć**;
- drugie miejsce – **ChTC Chełm**;
- trzecie miejsce – **Lublin**.

- „*Znamiennym jest, że młodzi zawodnicy chełmscy pobili już dawno ćwiczących się Lubliniaków. Organizacja zawodów dobra, ale dlaczego kierowali nami nie chełmianie, lecz zamiejscowi. Gościnność także ma swoje granice. Tor przedstawiał dużo do życzenia, lecz dla uniknięcia częstych, a nie bezpiecznych wywrotek, należałoby tam zrobić nasypy. Dowództwo 2 pac powinno na to pozwolić, gdyż nasypy można porobić z boku nie naruszając bieżni*”.

- „*Wysoce nietaktownym było stanowisko właściciela samochodu studenta St. Żeleźnickiego, który w ostatniej chwili podniósł cenę z 40zł. na 60zł., a nawet i za tę cenę nie chciał jechać tak że potrzebna była interwencja policji*”. E.O * („Z”.1926.42\3).

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie –

Składa podziękowanie **pulkownikowi Chmurowiczowi** za łaskawe udzielenie boiska, **wiceburmistrzowi Wł. Terpitzowi** za wydelegowanie strażaków do pomocy oraz **komisarzowi Grużewskiemu** za przesłanie posterunkowych dla utrzymania porządku – podczas zawodów kolarskich.

Zawody kolarskie kolejne, które miały się odbyć w **Chełmie w sierpniu 1926 r.** zostały w ostatniej chwili odwołane z powodu zalania toru wodą.

Na wojskowym boisku sportowym WKS i 2 pac, odbyły się w niedzielę **15 sierpnia 1926 r.**, kolejne czwarte zawody kolarskie zorganizowane przez **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** w Chelmie. Do zawodów stanęli tylko kolarze zawodnicy miejscowi – zawody zaliczane do punktacji klubowej **ChTC**.

- **pierwszy bieg sprinterski** w którym startowało 9-zawodników wygrał **Karol Zwoliński**, drugi przyjechał na metę **Kazimierz Jackowski**;

- **drugi bieg handicap (z forami)** wygrał **Kazimierz Jackowski**, który dał innym zawodnikom fory od 20m do 150m i mimo to pierwszy przybył do mety;

- **trzeci bieg australijski** pierwszy ukończył **Kazimierz Zwoliński**, bijąc **Kazimierza Jackowskiego** i innych.

Do biegu na 20km stanęło 8-zawodników, ukończyło tylko 4-zawodników. Pierwszy przybył do mety **Kazimierz Jackowski w czasie 47min**, drugi **Kazimierz Zwoliński w czasie 49min**, trzeci **W. Frołowicz** i czwarty **S. Prochorow**.

Niedzielne zawody, jak i wszystkie poprzednie inne, udały się, jednak nieprzyjemne wrażenie czyniły rany, jakie odniosło kilku zawodników przy upadku na wirażach, które należy zabezpieczyć nasypami. Dowództwo 2 pac, pewnie zezwoli na nasypy tym bardziej, że można je po zakończeniu sezonu łatwo uprzętnąć. Organizacja zawodów dobra. **E. O.**

*(„Z”.1926.43\3).

Pierwszy kolarski bieg na przelaj w Chelmie –

W niedzielę **17 września 1926 r.** odbył się **pierwszy kolarski bieg na przelaj** zorganizowany przez **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów**. Wśród wielu kibiców poszczególne miejsca zajęli:

- **pierwsze Józef Szewczyk,**
- **drugie Czesław Kierozalski,**
- **trzecie Karol Zwoliński,**
- **czwarte Kazimierz Jackowski.**

Komunikat ChTC :

- dnia **3 października 1926 r.** w niedzielę **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** urządza wyścig szosowy na szosie lubelskiej o kolarskie mistrzostwo Chelma

początek o godz. 1 po południu; zamknięcie sezonu o mistrzostwo m. Chełma i o nagrodę Magistratu m. Chełma. *(„Z”.1926.48\5).

- dnia **3 października 1926 r.** w niedzielę o godz. 2 p. p. na szosie Lubelskiej odbędą się zawody kolarskie o mistrzostwo m. Chełma, którymi **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** zamyka swój sezon kolarski. **Zdobywcom pierwszych trzech miejsc Magistrat m. Chełma wyznaczył nagrody honorowe.** Amatorzy, którzy się jeszcze nie wpisali na listę zawodników, mogą się zapisywać do dnia 3 października do godz. 12 w południe, po czym lista będzie zamknięta. **Towarzystwo Cyklistów** zawiadamia Szanowną Publiczność, że loteria na rower wyścigowy, sprzedaż biletów na którą była zapoczątkowana dnia 19 b. m. odbędzie się dn. 10 października w lokalu Towarzystwa Cyklistów o godzinie 12.00. *(„Z”.1926.49\5).

Rada Miejska –

W sobotę 2 października 1926 r. odbyło się posiedzenie Rady Miejskiej.

Miedzy innymi z obrad: „*Jeszcze jedną chwalebłą rzecz zrobiła w tym dniu Rada przez oddanie bezpłatnie na lat dwanaście Towarzystwu Cyklistów placu naprzeciw Ogrodu Miejskiego z warunkiem, że z placu mają prawo korzystać inne towarzystwa sportowe oraz przysposobienie wojskowe*”. *(„Z”.1926.50\2).

Zawody kolarskie o mistrzostwo miasta Chełma –

Magistrat miasta Chełma zaczął się interesować sportem gdyż na urządzone przez **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów**, ostatnie w sezonie 1926 r. zawody kolarskie, ofiarował trzy nagrody: za 1-miejsce koszulkę sportową z wyhaftowanym herbem miasta, za 2-miejsce żeton złoty i za 3-miejsce żeton srebrny.

Zawody odbyły się zgodnie z zapowiedzią **3 października 1926 r.** z trasą na szosie włodawskiej na dystansie 50km. Rezultaty wyścigu wypadły nieoczekiwane, bo dotychczasowy mistrz Chełma Kazimierz Jackowski wskutek pęknięcia pedała wycofał się z biegu.

Wyniki mistrzostw – poszczególne miejsca zajęli:

- *pierwsze miejsce wywalczył Józef Szewczyk, który dystans 50km przejechał w czasie 1godz.46min.26s – za co w nagrodę otrzymał koszulkę i żeton ChTC;*

- *drugi był Czesław Kierozalski, w czasie 1godz.47min.16s – nagroda żeton złoty Magistratu;*

- *trzeci Karol Zwoliński, 1godz.51min.34s – żeton srebrny Magistratu;*

- *czwarty Konstanty Jackowski – żeton srebrny ChTC;*

- *piąty Wacław Frołowicz – żeton srebrny ChTC;*

- *szósty Antoni Działko – żeton brązowy ChTC.*

„Na zakończenie mistrzostw – **Kazimierz Jackowski** tak się przejął swoim niepowodzeniem defektem roweru, że wezwał zwycięzcę **Józefa Szewczyka** do zawodów rewanżowych, które miały by się odbyć na tej samej trasie w dniu **10 października 1926 r.** – *trudno mistrzu Jackowski, przypadki i defekty się zdarzają i nic na nie, nie poradzimy*”.

Oczywiście, że zawody rewanżowe odbędą się poza regulaminem **ChTC** – gdyż oficjalnie zawody odbyły się i rezultaty są uznane za oficjalne. *(„Z”.1926.50\4).

Dnia **10 października 1926 r.** w **biurze Zarządu Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów** odbyło się losowanie roweru. Loteria na ten rower zapoczątkowana była już podczas **Zabawy ChTC** dnia 19 września 1926 r. Obecni byli: wice-prezes ChTC Wojciech Szurmiński, Tadeusz Rozman, Jerzy Szubakiewicz, Henryk Podębski, Józef Zajączkowski, Ignacy Czułczyński, R. Drzewiecki, J. Pastusiak, A. Kalinowski. Ciągnięcie numerów oddano 3-letniej Halince Czułczyńskiej. Wygrany los padł na Nr 150, który był własnością Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów jako rower nie sprzedany. **Zarząd**

*(„Z”.1926.51\4).

Chełmskie Towarzystwo Cyklistów urządza w dniu **13 listopada 1926 r.** **wielką** zabawę taneczną w Sali Polskiego Klubu Społecznego „Resursie” – a więc Sz. Panie-Panowie szykujcie zawczasu sukienki, smokingi i leciutkie, leciutkie lakierki, bo tańczyć będziecie do rana!

Zarząd Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów – podaje do wiadomości publicznej, że w dniu **21 grudnia 1926 r.** zostanie otwarta **ślizgawka-(lodowisko) na boisku sportowym ChTC, naprzeciw Ogrodu Miejskiego w Chełmie.**

Ogłoszenie wielkiego „Konkursu Wycieczek Turystycznych” ChTC –

W dniu **5 stycznia 1927 r.** ogłoszono wyniki – rozpoczętego z **początkiem 1926 r.** przez **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** wielkiego „**Konkursu Wycieczek Turystycznych**”, i zakończonego **w październiku 1926 r.**, z dość dobrym wynikiem. Niżej podane cyfr dowodzą, że młodzież miejscowa interesuje się krajoznawstwem, gdyż nie wahała się nawet podczas ulewnych deszczy jakich nie brak było w mienionym sezonie, wyruszać na wycieczkę, aby poznać okolicę i podziwiać piękno kraju ojczystego. Z pośród wiernych 19 rowerzystów turystów:

- **pierwsze miejsce zajął Karol Zwoliński który w 1926 r. ogółem przejechał w wycieczkach organizowanych przez ChTC 1.206 km trasy;**
- **drugi był Kazimierz Jackowski 1.026 km;**
- **trzeci Sergiusz Prochorow 871km.**

Wymienieni wytrwali kolarze-cykliści turyści stosownie do regulaminu nagrodzeni zostali żetonami pamiątkowymi ChTC i Magistratu.

*(„Z”.1927.1\4).

Chełmskie Towarzystwo Cyklistów zachęcone świetnymi zabawowymi rezultatami ostatniej zabawy-maskarady, na której bawiono się z życiem do godz. 9.00 rano – postanowiło jeszcze raz powtórzyć Maskaradę w niedzielę **27 lutego 1927 r.** i też w salach „Resursy” Klubu Społecznego.

Na zebraniu (pierwszym) w Resursie odbytym w **styczniu 1927 r.**, członkowie **Klubu Cyklistów** powołanego w **1926 r.** przy **Chełmskim Towarzystwie Cyklistów w Chełmie**, do swojej działalności poprzez rajdy i wycieczki turystyczne, zaprosili (na ich prośbę) członków **Klubu Szachistów**, mieszczącego się w Chełmie przy ul. Lubelskiej 6a. Klub Szachistów wspierał też **ChTC.**

KLUB SZACHISTÓW
w CHELMIE-LUB.
ul. Lubelska 6a.

Chelm, dnia 9. stycznia 1927 r.

Do
Magistratu
w Chelmie

W imieniu 15. km. zarządcy Klubu
Szachistów w Chelmie, z którego
wynika uprzednio pismem jest na
założenie biblioteki klubowej:

Z powyższych powodów prosimy
uprzejmie i szczerze nas od opłaty
podatku majątkowego.

A.A.

7
29

TOWARZYSTWO
CYKLISTÓW

W CHEŁMIE/Lub.

Nr dz. 42/27.

Odpow. na Nr.

Chełm, dnia
Lubelska 73.

28-go lutego

1927 r.

165

W niedzielę dnia 6-go marca 1927 r. o godzinie 4-ej po południu w Sali Klubu Społecznego odbędzie się Konferencja w sprawie wychowania fizycznego. Towarzystwo Cyklistów w Chełmie chce tym skromnym sposobem z jednej strony, uczcić pamięć Piotra LINGA, twórcy gimnastyki szwedzkiej, jako 150-cio letnią rocznicę urodzin, przypadającą 15/XI-26r., z drugiej zaś strony dać możliwość szerokim warstwom społeczeństwa Chełmskiego po wysłuchaniu odczytu na temat "Ideały i potrzeby wychowania fizycznego", wypowiedzieć się w tak naglącej sprawie, jaką jest wychowanie fizyczne. W młodym wieku, jeżeli pewne zaniedbania w nauce dadzą się w razie potrzeby uzupełnić, to przez zaniechanie wychowania fizycznego młodzież zdobywa kalectwo lub wady organiczne, których już żadne wysiłki nie usuną.

Towarzystwo Cyklistów, chcąc aby konferencja ta wypadła jaknajpomyślniej dla sprawy wychowania fizycznego, zwraca się do organizacji sportowych, kulturalno-oświatowych, pedagogicznych i związków zawodowych, jak również i do wszystkich jednostek którym wychowanie fizyczne nie jest obojętne, aby zechcieli przez swoją obecność lub przez zgłoszenie na tą konferencję - krótkich referatów z odpowiednimi wnioskami przyczynić się do wyświeślenia i usunięcia naglających potrzeb wychowania fizycznego na naszym chełmskim terenie.

Zgłoszenia referatów z odpowiednimi wnioskami przyjmie Dr. Gniazdowski, ul. Lubelska Nr. 34.

[Signature]
VICE-PREZES

Magistrat Miasta Chełma
dn. 1 MARZ 1927
r.dz. 3216
min wykonania: 2. 3

Do

Zarządu Magistratu miasta

Chełma

Powołując się na powyższe Towarzystwo Cyklistów uprasza o zwolnienie od podatku miejskiego za rozwieszenie afisz na konferencję Wychowania fizycznego.

Chełm, dnia 1/III.1927 r.

VICE-PREZES :

[Signature]

Trzeba im pomóc –

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów było jedną z aktywniejszych organizacji miejscowych-chelmskich. Zorganizowało sportowo młodzież, dając jej godziwą rozrywkę, poprzez urządzenie wycieczek turystycznych, kształtujące nie tylko mięśnie lecz i umysł uczestników.

Oprócz kolarskiego, **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** ma w swoim programie i inne dziedziny sportu. Dotychczas jednak nie może swojego programu urzeczywistnić, ze względu na braki finansowe. Do tej pory jakoś sobie radziło, a trzeba przyznać, że organizacja wyścigów kosztuje – tak też bez pomocy czy subwencji na dłuższy czas sobie nie poradzi. Pozyskane inne fundusze poszły na utrzymanie placu na boisko otrzymanego w dzierżawę od Magistratu. Pobudowano też remizę dla rowerów, rozpoczęto pracę zniwelowania terenu pod budowę stadionu. Dalsza jednak budowa stadionu będzie mogła postępować, jeżeli **ChTC** zdobędzie fundusze.

Dlatego dla pomnożenia swych funduszy dnia **10 lipca 1927 r.** **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** urządza *wielką zabawę w lesie Kumowa Dolina*, która rozpocznie się o godz. 2.00 po południu. Program zabawy wypełniony jest całym szeregiem pomysłów rozrywek towarzyskich i sportowych :

- 1 – radio-koncerty,**
- 2 – strzelnica,**
- 3 – rzucanie kółkiem i inne popisy zręczności,**
- 4 – walki francuskie,**
- 5 – loteria fantowa,**
- 6 – korso kwiatowe,**
- 7 – poczta francuska.**

Jednak największą atrakcją tego dnia będą **Wielkie Zawody Międzymiastowe** z udziałem zaproszonych znanych **kolarzy z Lublina, Brześcia n\B, Kowla, Włodawy i Zamościa**, z następującym programem:

- 1 – bieg międzymiastowy na dystansie 50km,**
- 2 – bieg klubowy na dystansie 20km,**
- 3 – bieg propagandowy dla amatorów na dystansie 10km.**

Wstęp na zabawę i wyścigi 1zł., wojskowi i młodzież 50gr.

**(„Z”.1927.182).*

Informacyjnie ChTC –

Do Częstochowy rowerami udaje się wycieczka turystyczna organizowana w dniach **12, 13 i 14 sierpnia 1927 r.**, przez **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów**. Część uczestników wycieczki pojedzie kolejną na co **ChTC** otrzymuje zniżkę z ceny biletów. Osoby pragnące wziąć udział w wycieczce winny do dnia 1 sierpnia zapisać się u **sekretarza Towarzystwa**.

Międzymiastowe wyścigi kolarskie w Chełmie –

W niedzielę dnia **17 lipca 1927 r.**, **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** zorganizowało międzymiastowe szosowe zawody kolarskie z udziałem znanych

kolarzy z zaprzyjaźnionych miast z *Brześcia nad Bugiem, Lublina, Włodawy i Zamościa*.

W biegu głównym kolarskim na dystansie trasy szosowej 50km, startowało 11-zawodników :

- z Chelma – *Józef Szewczyk, Kazimierz Jackowski, Czesław Kierozalski i Waław Frołowicz* ;

- z Zamościa – *Michał Ochniowski* ;

- z Lublina – *Zdzisław Andruszkiewicz, Zygmunt Kozłowski, Gustaw Szoltz i Tadeusz Lambert* ;

- z Brześcia n\B – *Feliks Wiącek i Edward Kowalik*,

w trakcie zaciętej walki na trasie wyścigu, zawodnicy do mety przybyli w następującej kolejności:

- *pierwszy do mety przyjechał Feliks Wiącek z Brześcia (tegoroczny mistrz województwa poleskiego) pokonując trasę 50km w czasie 1godz.32min.19s.;*

- *drugi był Edward Kowalik z Brześcia z czasem 1godz.33min.32s.;*

- *trzeci Józef szewczyk z Chelma z czasem 1godz.35min.55s.;*

- *czwarty Kazimierz Jackowski z Chelma z czasem 1godz.38min13s.;*

- *dalej : Frołowicz z Chelma, Kozłowski i Lambert z Lublina.*

W ogólnej punktacji : **I-miejsce – Brześć,**

II-miejsce – Chelm,

III-miejsce – Lublin.

W dalszej części programu wyścigów, odbył się **bieg propagandowy na 20km**, cieszył się niemniejszym zainteresowaniem jak bieg główny, w którym startowało **13-zawodników – amatorów**. Wyniki były następujące, a miejsca kolejno zajęli:

I-miejsce – G. Filimonowicz z Brześcia w czasie 19min.2s;

II-miejsce – St. Janiszowski z Chelma w czasie 19min.3s;

III-miejsce – Szyja Brun z Chelma w czasie 20min.50s.

Po zakończonych zawodach w obecności licznie zgromadzonej publiczności, jak również Zarządu **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów** odbyło się wręczenie nagród zwycięskim cyklistom.

**(„Z”.1927.20\3).*

Wycieczka na Targi Wschodnie –

Zarząd **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów** w Chelmie na dzień **11 i 12 września 1927 r.** organizuje wycieczkę krajoznawczą i kulturalno-oświatową na znane **Targi Wschodnie** organizowane we **Lwowie**. Wyjazd – 10 września 1927 r. w sobotę o godz. 21.00 ze stacji Chelm.

Zapisy przyjmuje i informacji udziela Sekretariat **ChTC ul. Lubelska 75** od godz. 14.00 do 16.00 do dnia 4 września 1927 r.; **Redakcja „Zwierciadła”;** **Sklep tytoniowy J. Dietrych ul. Lubelska 75**, codziennie w godzinach otwarcia. **(„Z”.1927.24\2).*

Informacyjnie ChTC –

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chelmie **w niedzielę 4 września 1927 r.** urządza bieg okrężny kolarski dokoła miasta – podwójne okrążenie. Start i meta przy **Ogrodzie Miejskim**. Początek biegów o godz. 3 po południu.

ROWERY

Zawadzkiego
Kamińskiego i inne

wszelkie

części zapas.

„Technika”

inż. W. Jodko

C H E Ł M

Lubelska 59 tel. 88

Piorunochrony

1936

Dnia 7 stycznia 1928 r. Chełmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie zorganizowało wielką zabawę Maskaradę w Sali Resursy, dochód na cele ChTC.

Dnia 1 lutego 1928 r. Chełmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie urządza Maskaradę w Sali Polskiego Klubu Społecznego. Wielka *Doroczna Maskarada* z nagrodami i innymi niespodziankami. Wejście za zaproszeniami.

Ogłoszenie ChTC –

Zarząd Towarzystwa Cyklistów w Chełmie niniejszym zawiadamia członków Towarzystwa, że w dniu **5 lutego 1928 r.** (niedziela) o godzinie 17.00 w Sali posiedzeń Rady Miejskiej odbędzie się – **WALNE ZEBRANIE** – z następującym porządkiem dziennym:

- 1 – zagajenie zabrania i wybór Prezydium,**
- 2 – zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności za rok ubiegły,**
- 3 – zatwierdzenie projektu programu sportowego na rok bieżący,**
- 4 – wybory do Władz zastępczych ChTC,**
- 5 – wolne wnioski.**

Ze względu na ważność tego Zebrania w pierwszym terminie, uprasza się o punktualne przybycie – **ZARZĄD ChTC.**

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Cyklistów w Chełmie –

Dnia 5 lutego 1928 r. w Sali posiedzeń Rady Miasta odbyło się trzecie doroczne walne zebranie członków Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów w Chełmie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1 – zagajenie zebrania i wybór prezydium,**
- 2 – zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności za rok ubiegły,**
- 3 – zatwierdzenie projektu programu sportowego na rok bieżący ,**
- 4 – wybory do władz zastępczych Towarzystwa,**
- 5 – wolne wnioski.**

Wpływy:

- saldo na dzień 1 kwietnia 1927 r. zł.....	42.70
- składki.....	150.00
- składka jednorazowa na budowę boiska.....	47.00
- dochód z imprez, zabaw i maskarad.....	3.460.00
- ślizgawka.....	32.00
- różne dochody.....	25.00
- pożyczki.....	450.00

razem : zł. 4.124.57.

Po ogłoszonych sprawozdaniach członków Zarządu i odczytaniu protokołu Komisji Rewizyjnej, na wniosek przewodniczącego Józefa Papużyńskiego, udzielono absolutorium Zarządowi. Zatwierdzono program sportowy na rok 1928.

Z kolei przystąpiono do wyboru Władz Zastępczych Towarzystwa to jest, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Honorowego. **Prezesem Towarzystwa** został

wybrany mgr *Józef Papużyński*, wice prezesem *Wojciech Szurmiński*. Dalszy skład Zarządu ukonstytuował się, jak następuje :

- *kapitan – Bronisław Kłopotowski,*
- *skarbnik – Henryk Bruszewski,*
- *sekretarz – Jan Morawski,*
- *gospodarz – Włodzimierz Demianowicz,*
- *członkowie – Stanisław Gutt,*
 - *Józef Krysiak,*
 - *Antoni Pochylski,*
 - *Sergiusz Prochorow.*

Wolne wnioski:

Zebranie w krótkich i powitalnych słowach zagał prezes dr T. Gniazdowski. Po przemówieniu Gniazdowskiego, przystąpiono do wyboru Prezydium w skład którego weszli: jako przewodniczący Papużyński, jako asesorowie Bronisław Kłopotowski i Józef Krysiak.

Sprawozdanie ogólne Zarządu z działalności za rok ubiegły wygłosił wice prezes Szurmiński, sportowe kapitan Prochorow i kasowe jak niżej wyszczególnione odczytał skarbnik Dietrych:

Wydatki :

- <i>budowa remizy.....</i>	<i>zł 696.95</i>
- <i>roboty ziemne na torze.....</i>	<i>zł 396.85</i>
- <i>urządzenie ślizgawki.....</i>	<i>zł 58.00</i>
- <i>koszty urządzenia imprez sportowych, zabaw i maskarad..</i>	<i>zł 2.114.80</i>
- <i>koszty administracji.....</i>	<i>zł 156.23</i>
- <i>% % za uzyskaną pożyczkę.....</i>	<i>zł 9.30</i>
- <i>różne.....</i>	<i>zł 24.00</i>
- <i>zwrot pożyczki.....</i>	<i>zł 100.00</i>
- <i>saldo na dzień 5 lutego 1928 r.</i>	<i>zł 663.44</i>

Razem : 4.124.57.

Zostali wybrani na członków *Komisji Rewizyjnej: Stefan Umiński, Jan Dietrych, Stefan Nowicki, Szczepan Kabala i Feliks Sawicki.*

Członkowie *Sądu Honorowego: sędzia Stanisław Tomaszewski, dr Teofil Gniazdowski, adwokat Bolesław Tor, prof. Władysław Zajdler i Stefan Kabala.*

Na wniosek *sekretarza Jana Morawskiego* ponowiono uchwałę poprzedniego Walnego Zebrania o jednorazowym opodatkowaniu się na budowę toru kolarskiego, w wysokości 5zł, wpłacanych przez członków w ratach dowolnych do dnia 1 czerwca 1928 r. – niemniej jednak jak po 1zł.

Po wyczerpaniu porządku dziennego zebranie zamknięto.

**(„Z”.1928.9/5).*

Na w/w zebraniu, postawiono też kilka wniosków: 1-rozszerzenie konkursu turystycznego; 2-organizowanie częściej wyścigów i biegów kolarskich; 3-rozwijanie i utrzymanie kontaktów z innymi towarzystwami, miastami i klubami. Uchwalono też projekt budowy cyklodromu klubowego na terenie Parku Miejskiego jako obiekt tzw. parku Jordanowskiego, czy gimnastyki Sokolej.

Niebywała okazja w Chełmie
Na nadchodzący sezon letni
ROWERY pierwszorzędnych
fabryk zagranicznych komplet
z wszelkimi dodatkami

poleca firma

SKŁAD ROWERÓW

oraz artykuły techniczne, elektro-techniczne
i radiowe. — Chełm ul. Lubelska 66, tel. 152.

UWAGA. Przyjmuje także instalacje
elektryczne dzwonek i sygnaliza-
cji na bardzo dogodnych warunkach.

W dniu 22 kwietnia 1928 r. Chełmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, rozpoczyna swój sezon sportowy, po długiej przerwie zimowej. Otwarcie sezonu 1928 r. zapowiada się bardzo uroczyście. Przede wszystkim mszą świętą w kościele katedralnym na Górcie o godz. 11 rano, później w Resursie o godz. 12 śniadanie i odczyt sportowy. *O godzinie 5 po południu pierwsza planowa wycieczka do Krupego, którą otwiera się tegoroczny sezon konkursu wycieczek turystycznych.* Całość uroczystości otwarcia poprzedza zabawa taneczna, urządzana przez Towarzystwo już w dniu 21 kwietnia o godz. 9 wieczorem w sali Resursy.

Z zadowoleniem i satysfakcją należy stwierdzić, że **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** jest jedyną placówką sportową w Chełmie pomyślnie rozwijająca się, a w *okręgu lubelskim jedynym Towarzystwem kolarskim, mogącym się poszczycić przednią bezkonkurencyjną klasą zawodników.*

Program sportowy tego 1928 r., jest bardzo interesujący, nowością jednak i to niemałą, będą *wyścigi o mistrzostwo województwa Lubelskiego, rozgrywane w okręgu Lubelskim pierwszy raz od czasu uzyskania niepodległości Ojczyzny. Są*

to przedfinalowe rozgrywki wojewódzkie, z których zwycięzcy stają do zawodów o Mistrzostwo Polski. „Jest to jeszcze jeden dowód, że **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** nie jest już tzw. nowonarodzonym niemowlęciem, albowiem wyścigi wspomniane wymagają dobrze wytrenowanego materiału kolarskiego, fachowej organizacji, a urządzenie ich pociąga wielkie koszty. Do owocnej pracy i dalszego pomyślnego rozwoju „Szczęść Boże” – kolarzom chełmskim”.

*(„Z”.1928.174).

Od **1928 r.** **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** w Chełmie w porozumieniu z Magistratem i Komendą Miejską Policji w Chełmie miało m. in. wpływ na prowadzenie egzaminów jazdy na rowerze i wydawania tzw. „*prawa jazdy*”.

Natomiast z dniem **1 lipca 1928 r.** **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** zostało zrzeszone w **Związku Polskich Towarzystw Kolarskich** i miało prawo wydawać licencje kolarskie i zawodnicze zawodowca. Miało również prawo podczas zawodów kolarskich przestrzegać obowiązujących przepisów ZPTK i własnych oraz organizować biegi kolarskie wyłącznie dla zawodników z licencją.

Sekretariat **ChTC** mieścił się w Chełmie przy ul. **Lubelskiej 70**.

INFORMACYJNIE – Chełm 10 maja 1928 r.:

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, podaje do wiadomości, że egzaminy jazdy na rowerze, dla otrzymania w Magistracie przepisów jazdy na tzw. „*prawa jazdy*” i **numerku do roweru**, odbywać się będą czasowo na placu w koszarach policyjnych, we wtorki od godz. 10 do godz. 13 i w soboty od godz. 16 do godz. 19 z wyjątkiem dni świątecznych.

*(„Z”.1928.193).

Wyścigi cyklistów –

Dnia **1 lipca 1928 r.** odbędą się wyścigi o **mistrzostwo województwa lubelskiego na rok 1928**, organizację których, przeprowadzi z polecenia **Związku Polskich Towarzystw Kolarskich w Warszawie – Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie**.

Trasa 100km z półmetkiem, na odcinkach szosy lubelskiej i włodawskiej. Start w Chełmie na 3km szosy lubelskiej o godz. 9 rano, pojedynczy w odstępach 2-minutowych.

Startować mogą jedynie kolarze, zamieszkali na terenie województwa lubelskiego i posiadający Licencję ZPTK na rok 1928.

Zgłoszenia zawodników w b. r., przyjmuje **Sekretariat Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów w Chełmie ul. Lubelska Nr 70**.

W czasie zawodów obowiązuje regulamin ZPTK i przepisy **Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów**.

*(„Z”.1928.222).

Wyścigi międzymiastowe w Chełmie –

Dnia **5 sierpnia 1928 r.** **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** w Chełmie urządza **wyścigi międzymiastowe szosowe w Chełmie**, z udziałem zawodników z **Brześcia, Radomia, Lublina, Zamościa, Kowla, Łucka i Chełma**.

- **pierwszy bieg na 50km z półmetkiem dla zawodników z licencją**,

- *drugi bieg na 25km z półmetkiem,*
- *amatorski bieg dla członków, bez licencji i amatorów.*

Start o godz. 3 po południu na 6-kilometrze szosy lubelskiej. Wpisowe do biegu amatorskiego 1zł. Równocześnie w dniu tym odbędzie się zabawa w lesie pod Janowem. Znacząca impreza kolarska zaliczana do punktacji ZPTK.

**wypracowane w latach 1924-1928 przez ChTC formy prowadzenia wyścigów i poszczególnych biegów oraz popularyzacja, roweru, kolarstwa, sportu kołowego i rowerowej turystyki – starano się kontynuować do sierpnia 1939 r.* **(„Z”.1928.28\5).*

P o l s k a w y t w ó r n i a

rowerów

JAN ZGIERSKI

CHEŁM, UL. LUBELSKA 57.

Wyrabia rowery nowe, przyjmuje reperacje i remonty rowerów i motocykli, maluje części na gorąco oraz wykonywa wszelkie prace w zakres wytwórni wchodzące.

ZAKŁAD MECHANICZNO-ŚLUSARSKI

MISTRZA FRANCISZKA MALCA

W CHEŁMIE, UL. LWOWSKA 43.

Przyjmuje reperacje maszyn rolniczych, wszelkiego rodzaju M O T O R Ó W spalinowych, ropnych, naftowych, benzynowych oraz przeróbki motorów.

— PRACE WYKONYWA SOLIDNIE TANIO i FACHOWO —

Dla większej sprawności fizycznej **kadry-funkcjonariuszy Policji Państwowej** (szczególnie przydatne szeregowemu policjantowi) wprowadzono stałe formy imprez i zawodów sportowych, w skład których wchodziły (indywidualnie i drużynowo): lekkoatletyka, strzelanie, marsze, pływanie, biegi przełajowe **oraz wyścigi kolarskie na dystansie 42km.** Na podstawie punktacji w/w konkurencji, klasyfikowano daną komendę powiatową policji w okręgu. Wprowadzono też od **1927 r. „wojewódzkie zawody policyjne wieloboju sportowego”** gdzie spośród jak wyżej wielu konkurencji, wprowadzono **jazdę na rowerze na dystansie 30km.**

Pierwszy występ drużyny policyjnej z Chełma zanotowano w **czerwcu 1928 r.** podczas okręgowych zawodów sportowych w Lublinie o Puchar Komendanta Wojewódzkiej Policji Państwowej, gdzie policjanci z 19-powiatów stanęli do konkurencji z lekkiej atletyki, **kolarstwa**, strzelania i marszu. Puchar zdobył klub z Lublina, Chełm zajął dalsze miejsce. Funkcjonariusze chełmskiej PP, w latach **1925-1939** zabezpieczali porządek publiczny i wszelkie imprezy i zawody sportowe, w Chełmie i w powiecie – pieszo, konno lub na **rowerach.**

N A R A T Y i Z A G O T Ó W K Ę	
HURTOWO i DETALICZNIE	MASZYNY do szycia ręczne i nożne, krawieckie i gabinetowe do pisania wszechświatowej marki A. E. G. ROWERY oraz wszelkie części składowe Maszyny i narzędzia rolnicze po cenach niskich i na dogodnych warunkach sprzedaje Biurowo-komisowo-handlowe JULJ. GOLDFELDA Chełm, ul. Lubelska 57, róg 3 Maja, Telefon 108.
	HURTOWO i DETALICZNIE
	N A R A T Y i Z A G O T Ó W K Ę

Rowery,
RADIA – APARATYsprzęt
poleca na dogodnych warunkach firma
I.GOLDBERG
Chełm, ul. Lubelska 53 tel. 169

Zabawa w Kumowej Dolinie –

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie, urządziło w niedzielę dnia **16 czerwca 1929 r.** doroczną zabawę leśną dla społeczności Chełma i okolicy w **Kumowej Dolinie koło Janowa**. Były tańce, cykl zawodów sprawnościowych, był bufet, a całości przygrywała orkiestra wojskowa. Punktem imprezy były **wyścigi kolarskie i pokazy rowerowe**. Dochód na cele **ChTC**.

Za przykładem istniejących **Ognisk Kolejowego Przysposobienia Wojskowego - (KPW)** w większych miejskich środowiskach kolejarzy –

Dnia **16 grudnia 1928 r.** na stacji głównej PKP w Chełmie, w lokalu Związku Urzędników Kolejowych, na zebraniu chełmskich kolejarzy, doszło do powołania **„Ogniska” Kolejowego Przysposobienia Wojskowego** w Chełmie – **(KPW było jakby wyższą formą zarządzania i pomocy całą sferą egzystencji kolejarzy i ich rodzin w systemie PKP)*. Pierwszym prezesem **„Ogniska” KPW Chełm** został **Stanisław Raszul**. **Spośród wiele zadań, Ognisko KPW w Chełmie, bardzo duży nacisk kładło na wychowanie fizyczne, sport, turystykę i kulturę swoich członków.**

KPW Ognisko w Chełmie urządziło w drugim dniu Zielonych Świątek dnia **9 czerwca 1929 r. pierwszą Wielką Majówkę** w lesie Borek (za szpitalem wojskowym przy szosie Hrubieszowskiej 15min. spacerkiem od miasta). Orkiestra, bufet, Początek o godz. 13, bilety wstępu 1zł. dla członków 50gr. Całkowity dochód przeznaczony na budowę boiska sportowego KPW.

W **marcu 1929 r.** przy Chełmskim Oddziale KPW, powołano – **Klub Sportowy Kolejowe Przysposobienie Wojskowe (KS KPW Chełm)** – to pierwszy w Chełmie robotniczy KS.

Ognisko i KS działające w ramach KPW przy PKP Chełm (można też stwierdzić, że nawet konkurowały ze sobą, jednak na zewnątrz prezentowały wspólny front) **posiadły koła-sekcje: rowerowe, kolarskie, turystyki rowerowej**. Swoje siedziby miały w tzw. Domu Kolejjarza przy ul. Kolejowej 59, naprzeciw dworca. Jednak bardziej był rozbudowany i aktywniejszy, Referat Działu Sportowego Ogniska KPW Chełm i jego sekcje rowerowo-kolarska i rowerowych wycieczek-turystycznych. Była też dobra współpraca z **Chełmskim Towarzystwem Cyklistów**.

W **1930 r.** powstał w Chełmie, **trzeci wojskowy** przy Garnizonie, **WKS „Garnizon”** z prężnie działającymi **sekcjami kolarską i wycieczkową**.

Również w **1930 r.** przy **Kole Związku Podoficerów Rezerwy** w Chełmie powołano **Sekcję Kolarską** – która z czasem stała się też organizatorem wyścigów kolarskich. Od samego początku, zawiązała się dobra współpraca z **ChTC**.

Wyścigi kolarskie –

Chelmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie zorganizowało w niedzielę dnia **6 lipca 1930 r., klubowe wyścigi kolarskie na szosie Lubelskiej, na trzech dystansach**. Start odbył się o godz. 9 rano. Punktacja klubowa.

Pierwsze Wyścigi Kolarskie w sezonie 1932 r.:

Jakie się odbyły w dniu **24 kwietnia 1932 r.** na szosie włodawskiej są dowodem, że **Chelmskie Towarzystwo Cyklistów** żyje i działa. Ponieważ były to pierwsze wyścigi w sezonie, więc nie należy się dziwić, że na starcie stanęło tylko **5-zawodników**. Zarówno fatalny stan szosy, jak i krotki czas na treningi, oraz dość silny wiejący wiatr były przyczyną uzyskania przez zawodników i zwycięzców słabych czasów. Trasa wyścigu obejmowała dystans **40-kilometrów**. Zawodnicy na metę przyjechali w następującej kolejności :

- **pierwsze miejsce wywalczył Józef Szewczyk w czasie – 1godz.29min.;**
- **drugi był Zygmunt Skaruch..... – 1godz.31min.;**
- **trzeci był Roman Bychawski..... – 1godz.33min.**

Jako nagrody otrzymali pamiątkowe żetony. Wielokrotny zwycięzca w latach poprzednich **Kazimierz Jackowski** wycofał się z zawodów z powodu defektu w maszynie – **pęknięcie gumy**.

Z okazji wyścigów należy wspomnieć, że **Towarzystwo Kolarzy** może się poszczycić bardzo chwalebnym postępowaniem swych członków którzy nie tylko że nie sprowadzają sobie kosztownych maszyn zagranicznych, lecz nie sprowadzają nawet maszyn z innych miast, lecz popierają naszą, miejscową produkcję. Istnieje bowiem u nas w **Chelmie wytwórnia rowerów Jana Zgierskiego**, który potrafi konkurować nie tylko ceną, ale i jakością swych wyrobów. **To też, każdy członek Towarzystwa Kolarzy w Chelmie nie używa innej maszyny, tylko nasze chelmskie, rodzime produkcji Zgierskiego.**

*(„Z”.1932.315).

SEZON NADCHODZI!

ROWERY

na najodpowiedniejszych warunkach, bo na długoterminowe rozpłaty otrzymać można w Chelmie tylko w znanej firmie przy ulicy LUBELSKIEJ № 70 obok Ogrodu Miejskiego.

„TECHNOEL”

“

Największy wybór.

Najdogodniejsze warunki.

Rowerem Chelń – Gdynia – Chelń

na Święto Morza Polskiego w lipcu 1932 r. –

Siedmiu kolarzy członków **Sekcji Kolarskiej Związku Podoficerów Rezerwy Koło Chelń** przejęci wiarą we własne siły i dzięki staraniom organizacyjnym Romana Bychawskiego, kierownika sekcji kolarskiej dokonało wycieczki rowerem,

z Chełma do Gdyni na Święto Morza Polskiego i z powrotem. W wycieczce wzięli udział: **Roman Bychawski** – kierownik Sekcji Kolarskiej (w Związku Podoficerów Rezerwy w Chełmie), **Jan Wawrzycki** – mistrz biegu na przełaj, **Witold Rybak**, **Czesław Danielczuk**, **Benjamin Brun**, **Izrael Fryd**, **Mieczysław Głowacki** – *wycieczkę rowerową prowadzi Roman Bychawski.*

Wycieczka, po nabożeństwie w kościele parafialnym na chełmskiej Górze, wyruszyła w niedzielę **24 lipca 1932 r.**, rano i przez

- **Lublin,**
- **Warszawę,**
- **Dęblin,**
- **Sierpc,**
- **Rypin,**
- **Golub,**
- **Grudziądz,**
- **Nowe Miasto,**
- **Gniew,**
- **Tczew,**
- **Skarzewy,**
- **Kościerzynę,**
- **i Żukow, a w sobotę dotarła do Gdyni.**

Trasa wycieczki wynosiła 848km.

W Gdyni wycieczka bawiła sobotę, niedzielę i poniedziałek i wyruszyła z powrotem we wtorek rano – przybywając do Chełma w sobotę **6 sierpnia 1932 r.** W drodze powrotnej odpadł Mieczysław Głowacki pozostając w Gdyni.

W czasie swej podróży wycieczka zgłosiła przejazd w 36 miastach. Arkusz wycieczkowniczy stanowi cenną pamiątkę poniesionego wysiłku i zwiedzania dużego obszaru Polski.

Nie od rzeczy będzie tu przy okazji nadmienić, że wycieczka stanowiła doskonałą próbę wytrzymałości nie tylko naszych chełmskich kolarzy, ale i maszyn naszych, wyrobionych tu u nas, na miejscu w Chełmie w fabryce pana Jana Zgierskiego przy ul. Lubelskiej 57 (działającej od 1928 r.).

Z siedmiu maszyn, na których wyruszyli nasi dzielni kolarze, sześć było wyrobu Jana Zgierskiego, a jedna tylko firmy „Łucznik” z Państwowej wytworni w Radomiu. Dziwnym zbiegiem okoliczności było, że jadący na „Łuczniku” Głowacki, zmuszony był wycofać się z drogi powrotnej. Maszyny Jana Zgierskiego po przebyciu tak wielkiej przestrzeni nic nie straciły ani na wyglądzie, ani też zdolności do dalszej pracy zaś w drodze całej nie było ani jednego wypadku jakiegokolwiek uszkodzenia.

A więc górą nasi kolarze i górą nasza chełmska wytwórczość ! *(„Z”.1932.12\1).

Zawody Kolarskie ChTC informacyjnie –

W dniu **4 września 1932 r.** odbędą się zawody kolarskie na dystansie 105km, na trasie: Chełm, Piaski-(*Luterańskie*), Fajslawice, Łopiennik, Krasnystaw, Rejowiec,

Chełm. Zbiórka zawodników w dniu 4 września 1932 r. o godz. 12 na Krzyżówkach. Start o godz. 13. Zawodnicy będą wypuszczani po jednym co 2-minuty.

Zakład wyrobu rowerów firmy „Zgierski” w Chełmie – *przeznacza nagrodę dla zwycięzców w zawodach. Wszyscy na start.*

** („Z”. 1932. 142).*

OGÓLNY ZWIĄZEK PODOPŁC. REZERWY KOŁO CHEŁM
SEKCJA KOLARSKA

Urządza w dniu 16 stycznia 1932 r. o godz. 8-ej wiecz.
w Sali RESURSY

WIELK/
DOROCZNY

BAL

MASKOWY

WIELK/
DOROCZNY

z cennymi nagrodami za najoryginalniejsze
kostjomy

Wstęp na salę 2 zł. ————— dla masek 1,50 zł.
Orkiestra 7 p.p. Leg.

Kierownik Sekcji Kolarskiej

Zawody kolarskie informacyjnie –

Dnia *16 października 1932 r.* Sekcja Kolarska Związku Podoficerów Rezerwy Koło Chełm, organizuje zawody kolarskie na przestrzeni *110km*, o tytuł *mistrza Chełma na rok 1932*. Trasa: *Chełm, Piaski, Fajslawice, Łopiennik, Krasnystaw, Rejowiec, Chełm*. Start sprzed gmachu Ratusza. Pierwszą nagrodę przyznał Magistrat m. Chełma. Początek zawodów o godzinie 8 rano. Kolarze nienależący do Sekcji Kolarskiej stają poza konkursem.

*(„Z”.1932.17/4,5).

R O W E R Y	BACZNOŚĆ P. P. AMATORZY!!!	Radio-Elektrotechnik.
	Aparaty fotograficzne najnowszych modeli	
	ZEISS-IKON	
	Klisze, papiery i przybory fotograficzne.	
	Wywoływanie i wszelkie roboty wchodzące w zakres fotografii amatorskiej.	
	Firma I. GOLDBERG	Chełm-Lubelska 53 Telefon 169.

w maju		
jeśli go jeszcze nie masz to kup w firmie		przyjemnie
inż. Witold Jodko		jest
chełm, ul. lubelska, 43 (obok apt. walewskiego) telefon 188		jechać
rowerem		

Wymowny przykład :

W **1932 r.** karta rowerowa wraz z numerkiem kosztowała w Chełmie 11 zł. Dla wielu posiadaczy rowerów cena ta była za wysoka, więc woleli się wyrzec przyjemności i pożytku jeżdżenia na rowerze, niż płacić. To też sprzedano zaledwie **160 numerków**.

Z tych 160 jeżdżących legalnie (bo jeżdżono i bez numerków) przynajmniej połowa należała do tzw. wyreklamowanych, dzięki posiadaniu znajomości z ciotkami i babkami p. p. ławników itd. Dostawali oni numerki za darmo albo za zniżoną do połowy cenę. Łączna suma, jaka wpływała do Kasy Miejskiej za rowery, wyniosła około 1.000 zł.

W **1932 r. Komisarz Rządowy** Olgierd Gordziałkowski obniżył cenę do 5 zł. dla dorosłych i 3 zł. dla uczniów. Rezultat taki, że numerki wykupili wszyscy posiadacze rowerów w ilości **582**, co po uwzględnieniu uczniowskich zniżek, dało Kasie Miejskiej z górą 2.000 zł., a więc dwa razy tyle, co przy droższej taryfie za prawo jazdy.

Gdyby koleje państwowe, którymi obecnie mało kto i mało kiedy jeździ, obniżyły taryfy do połowy, jest więcej niż pewne, że wpływy zwiększyłyby się podwójnie, a koleje mogłyby dawać zysk, zamiast deficytu.

**(„KN”.1933.18(3).*

ROWERY

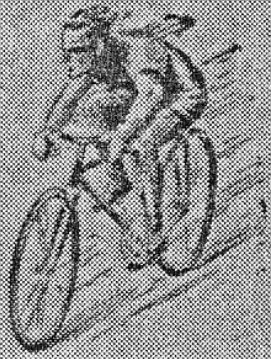
wszelkie części zapasowe

OPONY—DĘTKI=WIELKI WYBÓR—TANIO

W FIRMIE

„TECHNIKA” Inż. W. Jodko

Chełm, Lubelska 59 tel. 88 obok hurtowni tytoniowej

Od 1930 r. a szczególnie od 1932 r. w chełmskim sporcie kolarskim, wykształcił się obyczaj, że organizację wielu specjalistycznych wyścigów kolarskich w różnej formie, przejęły inne chełmskie organizacje sportowe – współpracujące też z Chełmskim Towarzystwem Cyklistów.

Krajowe: Zawadzkiego i Kamińskiego — Zagraniczne „Opel”

OPONY i DĘTKI
wszelkie części zamienne

w firmie

Inż: Witold Jodko

CHEŁM — LUBESKA 43, TEL. 188
(obok apteki p. Walewskiego)
WILKI WYBÓR — TANIO

Święto Pracy 1933 r. –

Członkowie **Klubu Cyklistów**, wśród nich Aleksander Olewiński i Aleksander Sawicki.

- Zakład fotograficzny „Venus”.
- Zbiory rodzinne Feliksy Sawickiej.
- W starym albumie mojego dziadka. *Chelń i chelńmianie w fotografii rodzinnej II.*

W dniu 12 sierpnia 1934 r. –

- Odbędzie się kolarski bieg turystyczny na trasie 104km.:

Chelń – Piaski – Krasnystaw – Rejowiec – Chelń,

organizowany staraniem **Komendy Powiatowej Związku Strzeleckiego – Koła Kolarskiego** – w **Chelnie ul. Lubelska 1**, gdzie zapisy zawodników do biegu będą przyjmowane do dnia 10 sierpnia 1934 r.

Opłata za uczestnictwo w biegu 3zł. od zawodnika. Trzy pierwsze miejsca biegu zostaną nagrodzone.

Jednocześnie tegoż samego dnia odbędzie się bieg kolarski na trasie 50km o mistrzostwo miasta Chelma, tu też są przewidziane nagrody. W biegu tym mogą startować osoby niestowarzyszone.

*(„KN”.1934.31\3).

Rowerem można jeździć
całą zimę

więc kup go nie
 zwlekając w firmie

inż. Witold Jodko
 Chełm — Lubelska 43 tel. 188.
 NOWOŚĆ! Specjalne rowery ZAWADZKIEGO
 o długiej wzmocnionej ramie

Sensacyjna ciekawostka z 1934 r. —

W wakacje 1934 r., celem udowodnienia, że nasza słynna rzeczka Uherka jest żeglowna, członek Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów w Chełmie Tadeusz Machajski, zorganizował z kolegą spływ kajakiem po Uherce.

Jak z tego wynika, była to pionierska wyprawa i pierwsza wycieczka w kajakowej turystyce krajoznawczej po rzece Uherce w Chełmie i regionie.

ROWERY REPERACJE i MONTAŻ
 NAJSOLIDNIEJ i NAJTANIEJ
 WYKONA

B. SZ. MEŁAMED

CHEŁM, UL. NARUTOWICZA Nr. 6
 1-SZE DRZWI PRZY BRAMIE

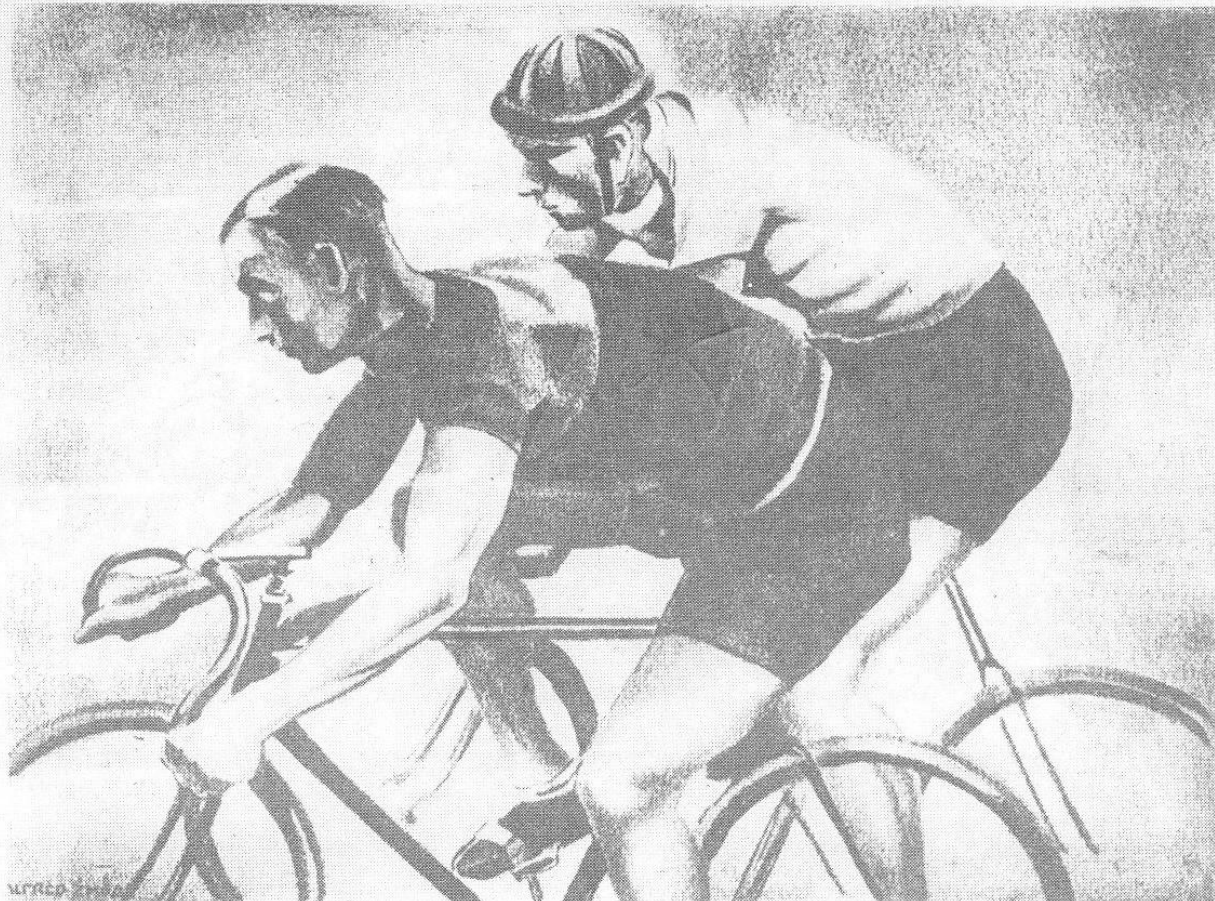
Idee panujące wśród pracowników PKP oraz wspólny cel działania, był tak duży, że właściwie od 1925 r. wytworzył odrębny styl, który oddziaływał na chełmskie społeczeństwo i na pracowników innych zakładów. Kolej w tym czasie w Polsce była wielką i wpływową instytucją państwową. W latach 1923-1926 wychowanie fizyczne jako system ćwiczeń zdrowotnych miało dominujące znaczenie w popularyzacji roweru wśród kolejarzy i ich rodzin oraz rozwoju rowerowej turystyki i kolarstwa – (schemat ten dotyczył też pracowników Poczty i PPW).

Duży wpływ na aktywność, *Klubu Sportowego i „Ogniska” Kolejowego Przysposobienia Wojskowego w Chełmie* – pod względem rozwoju rowerowej turystyki i kolarstwa, miał od 1929 r., **Jan Grzela** – instruktor-działacz PKP i KPW (od lipca 1924 r. członek Chełmskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” a od 1925 r. druh-przodownik i instruktor Sokoli; od 1925 r. członek Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów).

Jan Grzela – od 1930 r. prowadził zajęcia szkoleniowe z sekcją kolarską *Ogniska KPW Chełm*, którą doprowadził do dużego poziomu wyczynowego. W 1934 r. ukończył w Radomiu ogólnopolski kurs i otrzymał tytuł *Instruktor Kolarstwa*. On i jego zawodnicy w latach 1930-1939 brali udział w biegach kolarskich w Okręgu Lubelskim, Radomskim i w kraju. Był najlepszym chełmskim kolarzem szosowym z licencją zawodowca. Był reprezentantem i członkiem kadry Chełma, Lublina i Radomia DOKP i KPW, był też członkiem kadry krajowej Zrzeszenia KPW. W 1936 r. w Radomiu na ogólnopolskich zawodach kolarskich Zrzeszenia-Federacji KPW w biegu kolarskim-klasycznym w klasie starszych zajął I miejsce i zdobył złoty medal wynikiem 1godz.57,21”06.

**(na zdjęciu Jan Grzela, 1934 r.)*

DYPLOM

dla ob. *Grzeli Jana*
z ogniska *K.D.W. Chełm*
który na zawodach *Kolejowego Przystosob. Wojew.*
Okręgu Radom w dniu *12 lipca 1936r.*
zajął *1 miejsce* klasy starszych w biegu *kolarskim*
z wynikiem *1.57'21"6"-*

dn. *12 lipca 1936r.*

Prezes Okręgu

Sejmik
Sekretarz -

Prz. Rozczewski

Kierownik
Ref. *19.9. Okręgu*

Szyzieliowicz

Rozczewski

KOLEJOWE
PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE
W CHEŁMIE

Nr.....

Chełmędnia...16/X...1936

Do

Zarządu Miasta Chełma

w miejscu

Przy niniejszem w załączeniu przesyła się listę członków zwy-
czajnych i nadzwyczajnych, Klubu Sportowego Sekcji Kolarskiej, Ogniska
K.P.W. Chełm, dla uzyskania numerów rowerowych, na sezon r.b. za opł-
tą żniżkową.-

Za Zarząd Ogniska:

Kierownik
Sekcji Kolarskiej

Prezes:

16

1. Władysław Szuchniewicz.....ur.14.02.1888 Kielce, pomocnik zawiadowcy, Kolejowa 121\4.
2. Zbigniew Rut.....ur.20.09.1919 Końskie, przy rodzinie, Kolejowa 92.
3. Mieczysław Borowicz.....ur.07.11.1900 Warszawa, pomocnik zawiadowcy, Katedralna 6.
4. Ludwik Szwarc.....ur.26.07.1922 Kiwczec, pow. Łuck, woj. Wołyń, Kolejowa 163.
5. Romuald Kisielewski.....ur.20.09.1922 Siedliszcze, pomocnik kasjera, Bohdanowicza1.
6. Józef Ulatowski.....ur.12.02.1887 Kowel woj. Wołyńskie, kasjer, Kolejowa 121.
7. Piotr Gradziński.....ur.29.06.1891 Ruda Opalin, telegrafista, Kolejowa 121.
8. Stanisław Pawliczuk.....ur.19.03.1903 Zawadówka, telegrafista, Kolejowa70.
9. Czesław Chyliński.....ur.21.07.1903 Chełm, telegrafista, Kolejowa42a.
10. Józef Dziaduszyński.....ur.01.10.1893 Chełm, kierownik biura wagonów, Bohdanowicza 3.
11. Aleksander Radek.....ur.28.03.1899 Ruda Opalin, kancelista, Kolejowa74.
12. Wacław Frolowicz.....ur.23.09.1895 Pińsk, rewident wagonów, Poczтовая 66.
13. Władysław Futa.....ur.16.06.1890 Biskupice, konduktor, Kolejowa 40.
14. Antoni Wołkowiecki.....ur.08.01.1891 Bratucice, kontroler, Kolejowa 70.
15. Franciszek Wyszogrodzki..ur.09.12.1891 Karczówka, kontroler, Kolejowa 17a.
16. Stanisław Grabowski.....ur.08.05.1891 Biała Podlaska, zawiadowca-sygnalista, Kolejowa 47.
17. Władysław Dąbski.....ur.02.01.1895 Krzywdą, konduktor, Kolejowa 82.
18. Kazimierz Kancyrski.....ur.09.02.1887 Krzemieniec Wołyński, zawiadowca, Wołyńska 28.
19. Stanisław Skowroński.....ur.26.06.1894 Rejowiec, konduktor, Kolejowa 50.
20. Leonarda Skowrońska.....ur.31.01.1899 Chełm, żona konduktora, Kolejowa 50.
21. Karol Liach.....ur.21.10.1903 Chełm, Kolejowa 122.
22. Antoni Jurczuk.....ur.19.10.1909 Chełm, Puławskiego 9.

23. Karol Korzeniowski.....ur.09.05.1896 Tmojca, Chłodna 10.
24. Wacław Klepko.....ur.21.10.1897 Lublin, stacja kolejowa.
25. Stanisław Sikora.....ur.09.04.1908 Włodawa, Kolejowa 40.
26. Jan Grzela.....ur.04.12.1905 Chełm, Pocztowa 64.
27. Marian Suchoń.....ur.09.10.1922 Chełm, Jordana 31b.
28. Zygmunt Wawrzycki.....ur.10.09.1908 Kanie, Przedmieście Trubaków 1.
29. Jan Wawrzycki.....ur.02.06.1913 Minkowice, Przedmieście Trubaków 1.
30. Karol Wasylkiewicz.....ur.28.11.1888 Stryj, Bydgoska 1.
31. Anna Wasylkiewicz.....ur.29.08.1898 Nowy Sącz, Bydgoska 1.
32. Janina Majewska.....ur.04.02.1913 Bogusławice, Bohdanowicza 3.
33. Jrena Andruliewicz.....ur.18.12.1913 Krym, Górka Katedralna 2b.
34. Edmund Troczewski.....ur.07.11.1886 Siedlce, Kolejowa 29.
35. Jerzy Frankiewicz.....ur.11.12.1921 Skarżysku Kamienna, Kolejowa 15.
36. Wiktor Harczuk.....ur.17.09.1906 Zpetucze, Bydgoska 23.
37. Józef Mróz.....ur.18.09.1908, Stara Wieś, Górka Katedralna 2.
38. Władysław Klimowski.....ur.23.03.1910 Siedliszcze, Pierackiego 8.
39. Grzegorz Augustowski.....ur.25.01.1907 Hubiń, Szpitalna 9.
40. Jan Duduś.....ur.27.03.1908 Gardzienice, Jordana 10.
41. Mikołaj Fedon.....ur.05.08.1912 Chełm, Pilichonki 60.
42. Henryk Wysocki.....ur.17.01.1909 Siennica Różana, Hrubieszowska 80.
43. Witold Rybak.....ur.25.01.1912 Chełm, Kolejowa 70b.
44. Bronisław Skóra.....ur.28.09.1913 Czarema, Katedralna 2.
45. Bolesław Autoniewicz.....ur.02.01.1893 Martynowce, ks. Brzózki 5.
46. Stanisław Kociuba.....ur.03.03.1918, Kolejowa 73.
47. Tadeusz Kokoszko.....ur.03.03.1919 Rejowiec, Trubakowska 15.
48. Mieczysław Małysz.....ur.30.11.1916 Lublin, ks. Brzózki 5.
49. Józef Szewczyk.....ur.15.05.1909 Chełm.
50. Albin Radomski.....ur.01.03.1885 Warszawa, Kolejowa 48.
51. Kazimierz Chodlewski.....ur.05.07.1910 Puławy, Grunwaldzka 16.
52. Stanisław Rachwański.....ur.12.11.1908 Os. St. Chełm 57.
53. Antoni Pawelec.....ur.16.11.1910 Chełm, Zacisze 13.
54. Mikołaj Terpilowski.....ur.14.01.1914 Rokitur-Rosja, Os. St. Chełm 183.
55. Józef Wesołowski.....ur.13.03.1894, Os. St. Chełm 29.
56. Bronisław Kaniurski.....ur.12.10.1900, Bydgoska 23.
57. Mikołaj Halicki.....ur.11.03.1900 Chełm, Obłowska 32.
58. Jan Aftanas.....ur.05.12.1892 Warszawa, Pl. Żwirki 3.

- Listę zatwierdził prezydent miasta Chełma,
Tadeusz Tomaszewski, 19 maja 1936 r.

KOMENDA GARNIZONU CHEŁM:

Nr. 256.
Chełm, dnia 9. IV. 1937 r.

Rejestracja rowerów osób wojsk.
garnizonu Chełm.

Zarząd Miejski Miasta Chełma

w/m.

Proszę o wyrażenie zgody na ulgowe zarejes-
trowanie rowerów na rok 1937/38. wykazanym w załącz-
nikach członkom z 7 p.p. Leg. i 2 p.a.c., należącym
do sekcji kolarskiej Wojskowego Klubu Sportowego
Garnizonu Chełm. -

Zarząd Miasteczniczy: 3	
WYDZIAŁ	
Wpły	10 KWIE 1937
3628	Zat. 3

KOMENDANT GARNIZONU

JASIŃSKI LUCJAN

pulkownik.

Wojskowy Klub Sportowy
Garnizonu Chełm

Chełm, dnia 8 kwietnia 1937r.

L. dz: 19/37

Pan Prezydent Miasta Chełma

w/m.

przez Komendę Garnizonu

w Chełmie

Proszę o wyrażenie zgody na ulgowe zarejestrowanie
rowerów na rok 1937/38 wykazanym w załącznikach członkom
z 7 p.p. Leg. i 2 p.a.c., należących do sekcji kolarskiej Wojsko-
wego Klubu Sportowego Garnizonu Chełm. -

Za Zarząd

Sekretarz

W.K.S. Chełm

Kreni
K r e n i
plut.

Prezes
W.K.S. Chełm

Grabieński
Grabieński
major

W y k a z

członków z 7 p.p. leg. należących do W.K.S. Chełm-
sekcja kolarska, zgłaszających rowery do rejestracji
na rok 1937/38.

L.p.	Stopień	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Uwagi
1	Mjr.	Sochacki Władysław	25.V.1895 - m. Zwierzyniec pow. Zamość, woj. lubelskie	A-18474
2	Ppor.	Barszczyński Miecz.	14.VI.1907 - m. Kałusów pow. Włodzimierz, woj. wołyńskie	B-18426
3	"	Zarobkiewicz Ignacy	11.II.1909 - m. Krzeczowice pow. Sandomierz, woj. kieleckie	A-18466
4	"	Dolega Lotar	19.VI.1912 - m. Szubin pow. Szubin, woj. pomorskie	A-18444
5	"	Sędziak Stanisław	7.IX.1913 - m. Władysław pow. Węgrów, woj. lubelskie	B-18447
6	Chor.	Bakazy Henryk	19.II.1895 - m. Cieślin pow. Olkusz, woj. kieleckie	A-18445
7	St.sież.	Kłosowicz Franciszek	27.II.1898 - w. Leonów gm. Dominów, pow. Costynin.	A-18467
8	"	Liszka Antoni	8.VIII.1898 - r. Dąbrowa pow. Kielce, woj. kieleckie	A-18469
9	"	Górniak Jan	7.XII.1895 - w. Lutcza pow. Strzyżów, woj. lwowskie	A-18485
10	"	Osses Stanisław	25.IV.1895 - w. Bolewice gm. Lwówek, pow. Nowy Tomysł	A-18465
11	"	Pacek Franciszek	12.XI.1899 - os. Firlej pow. Lubartów, woj. lubelskie	A-18475
12	"	Kociemba Franc.	20.XI.1900 - Kościan pow. Kościan, woj. poznańskie	A-18473
13	"	Skrobacz Wacław	28.IX.1895 - m. Wieluń pow. Wieluń, woj. łódzkie	A-18476
14	"	Kaszczyk Jan	25.IX.1899 - w. Ochoża gm. Olchowiec, pow. Chełm	A-18470
15	"	Szewczyk Jan	18.XII.1895 - miasto Chełm ul. Trubakowska Nr.13	B-18438
16	"	Papuszko Zygmunt	17.V.1895 - m. Nagórzanica pow. Czortków, woj. tarnopolskie	B-18471
17	"	Stonarski Władysław	27.VII.1897 - m. Cięcina pow. Żywiec, woj. krakowskie	B-18424
18	"	Woll Edward	15.VII.1901 - m. Przemyśl pow. Przemyśl, woj. lwowskie	A-18472
19	"	Nowicki Jan	12.I.1897 - w. Łąkoszyn gm. Kutno, pow. Kutno, woj. warszaw.	A-18493
20	"	Zwolak Franciszek	10.X.1894 - m. Bielce pow. Bielce - kraj Besarabia	

L.p	Stopień	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Uwagi
21	Sierż.	Jagiełkiewicz Wacław	25.IX.1901 - m.Miahkochody na Podolu - Rosja.	P-18466
22	"	Kulesza Stanisław	28.VIII.1901 - m.Otfinów pow.Dąbrowa, woj.krakowskie	P-18450
23	"	Sałata Józef	18.III.1898 - m.Lódź, pow.Lódź, woj.lódzkie	P-18440
24	"	Ostrowski Jan	13.VIII.1899 - m.Rybno, gm.Rybno, pow.Sochaczew	
25	"	Nowak Roman	14.V.1900 - m.Piotrków pow.Piotrków, woj.lódzkie	P-18487
26	"	Kartaszyński Miecz.	9.XII.1900 - m.Siedliszcze gm.Siedliszcze, pow.Chełm	P-18423
27	"	Kaczor Stanisław	5.IV.1901 - m.Lubasz pow.Dąbrowa, woj.krakowskie	
28	"	Jędrówiec Bronisław	19.XI.1897 - w.Dobra Wola gm.Turza Mała, pow.Mława	P-18488
29	"	Wierzbicka Roman	28.I.1898 - w.Zaborz gm.Niedźwiedź, pow.Miechów	
30	"	Pietrzak Bolesław	14.XI.1901 - m.Orków gm.Szewcy, pow.Kutno	P-18441
31	"	Józefowicz Józef	15.III.1900 - m.Swierże gm.Swierże, pow.Chełm	P-18421
32	Plut.	Lukasiewicz Wład.	28.VI.1904 - m.Kamionka gm.Kamionka, pow.Lubartów	P-18448
33	"	Listowski Adam	18.XI.1905 - m.Trawniki gm.Trawniki, pow.Lublin	P-18489
34	"	Kot Florian	29.V.1905 - w.Starościce gm.Jaszców, pow.Lublin	
35	"	Kasperak Aleksander	30.XII.1902 - w.Jawidz gm.Spiczyn, pow.Lubartów	P-18420
36	"	Bentkowski Ignacy	14.V.1904 - kol.Jabłoszczyzna Zawalów, gm.Międzyrzec	P-18429
37	"	Drażyk Antoni	11.VI.1904 - m.Lublin, powiat Lublin.	P-18490
38	"	Wachowski Bolesław	18.X.1905 - m.Cmielów, gm.Zembożyce, pow.Lublin	
39	Kpr.	Wagner Wiktor	31.V.1911. Częstochowa	P-18468
40	"	Kryszan Kazimierz	2.VIII.1913 - m.Ostrów gm.Ostrów, pow.Słonim	
41	"	Sitek Marian	15.II.1910	P-18436
42	"	Osowski Jan	25.III.1909 - kol.Piaski gm.Bukowa, pow.Chełm	P-18421
43	"	Konowalek Albin	31.V.1904 - m.Jaszców gm.Jaszców, pow.Lublin	P-18447
44	"	Wojcieszek Ludomir	25.XI.1914 - w.Starościce, powiat Białystok	P-18443
45	"	Nafalski Antoni	25.II.1905 - w.Strupin gm.Krzywicki, pow.Chełm	P-18435
46	"	Dąbrowski Józef	24.XII.1905 - w.Ludwików gm.Spiczyn, pow.Lubartów	P-18494
47	"	Kozdrój Jan	1.V.1907 - w.Stępczyn gm.Cyćów, pow.Chełm	
48	"	Paczosa Antoni	13.VI.1907 - m.Chełm ul.Pilichonki	
49	"	Turek Stanisław	1.VIII.1913 - m.Węgleszyn gm.Węgleszyn, pow.Jędrzejów	

L.p.	Stopień	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Uwagi
50	Kpr.	Fidecki Seweryn	2.I.1912r.	
51	"	Raczkowski Jan	3.XI.1913 - w.Połoneczka gm.Zuchowiecka.pow.Stołpce	8-18427
52	----	Biegański Władysław	19.X.1927 - Warszawa pow.Warszawa.	syn ppłk.dypl dr.Biegańskiego Starisława
53	Kpt.	Artiuch Mikołaj	15.IV.1900.Borysów Rosja	8-18478 2 rowery
54	Plut.	Włodkowski Julian	22.XII.1902r.Mstów pow.Częstochowa	
55	Kpt.	Dobijs Józef	19.I.1894-Buczkowice pow.Biała wojew.Krakowskie	2 rowery
56	Plut.	Kowalewski Mikołaj	14.IX.1901r.-Police pow.Sarny.	8-18480

Sekretarz W.K.S.

Kreniec
K r e n c
plut.

Prezes W.K.S.

Grafiński
G r a b i ń s k i
major

W y k a z .

członków z 2 p.a.c. należących do W.K.S. Garniz. Chełm -
- sekcja kolarska, zgłaszających rowery do rejestracji
na rok 1937/38.

L.p.	Stopień	Nazwisko i Imię	Data i miej- sce urodzenia właściciela.	Firma roweru	U w a g i
1.	Kpt.	Prost Edmund	18.X.1896 Wyszogród	Zgierski	P-18421.
2.	"	Prost Edmund	18.X.1896 Wyszogród	P.W.U. Łucznik	
3.	Por.	Lorentz Bolesław	8.IX.1907 Janiszewice	Rendzia	
4.	Chor.	Zgorzelski Tadeusz	16.X.1892 Kraków	P.W.U. Łucznik	
5.	St.ogn.	Frackowiak Stanisław	21.III.1899 Dębno	Zgierski	H-18460.
6.	"	Szajowski Stanisław	12.IV.1891 Ciechanów	Zawadzki	H-18423.
7.	"	Dorywalski Wicenty	12.I.1893 Częstochowa	Zgierski	H-18467.
8.	"	Wolski Walerjan	15.XII.1896 Mierzwin	P.W.U. Łucznik	
9.	"	Sieniawski Józef	28.X.1895 Hucisko	- " -	
10.	"	Gryc Franciszek	24.III.1898 Będzin	Zgierski	A-18431.
11.	Ogn.	Winiarczyk Ludwik	21.XII.1901 Kamionka	P.W.U. Łucznik	H-18468
12.	"	Dziedziak Franciszek	3.XII.1898 Grzybów	Zgierski	
13.	"	Kazimierski Franciszek	5.V.1900 Strzyżów	Zawadzki	A-18441.
14.	"	Słowik Józef	24.X.1900 Uścimów	Wittler	
15.	"	Sowiński Stanisław	1.V.1902 Mroczyń	P.W.U. Łucznik	H-18422.
16.	"	Turowski Feliks	16.VII.1900 Nowe Miasto	Zgierski	
17.	Plut.	Stafiński Franciszek	24.IX.1901 Koczów	Manzes	
18.	"	Leszczyński Władysław	7.III.1906 Stopnica	Zgierski	
19.	"	Męczyński Bolesław	9.V.1907 Chełm	P.W.U. Łucznik	A-18483.
20.	"	Niedzwiecki Napoleon	17.XII.1906 Sewastopol	Winttler	
21.	"	Kurzeja Izidor	20.IV.1906 Sosnowiec	P.W.U. Łucznik	
22.	"	Łużyński Piotr	10.X.1906 Krzyszkwice	- " -	
23.	"	Troniewicz Stefan	23.VII.1906 Puchaczów	Zgierski	A-18430

O d w r ó c i ć

L.p.	Stopień	Nazwisko i Imię	Data i miejsce urodzenia właściciela	Firma roweru	U w a g i
24.	Kapral	Kaliszuk Stefan	9.VI.1906 r. Sobibór	Zierski	<i>11-18432</i>
25.	"	Zarzeczny Jan	26.X.1909 r. Węglinek	P.W.U. Łucznik	<i>11-18429</i>
26.	"	Malik Władysław	17.XII.1909 r. Mełgiew	Zierski	
27.	"	Kwak Bolesław	9.VI.1914 Trzydnik Duży	P.W.U. Łucznik	
28.	"	Nitecki Julian	19.II.1912 Nowe Sioło	- " -	
29.	"	Kucharski Stanisław	11.X. 1914 r. Dobrzyca	Urania	
30.	"	Misiec Piotr	7.II.1912 r. Chełm	Orbis	

Sekretarz W.K.S.

Kreniec
K r e n c
plutonowy

Prezes W.K.S.

Grabinski
G r a b i ŋ s k i
major

Wykaz żołnierzy z 7 pp. Leg.:

1 – mjr Władysław Sochacki; 2 – ppor. Mieczysław Barszczyński; 3 – ppor. Ignacy Zarobkiewicz; 4 – ppor. Lotar Dolega; 5 – ppor. Stanisław Sędziak; 6 – chor. Henryk Bałazy; 7 – st. sierż. Franciszek Kłosowicz; 8 – st. sierż. Antoni Liszka; 9 – st. sierż. Jan Górniak; 10 – st. sierż. Stanisław Osses; 11 – st. sierż. Franciszek Pacek; 12 – st. sierż. Franciszek Kociemba; 13 – st. sierż. Wacław Skrobacz; 14 – st. sierż. Jan Kaszczuk; 15 – st. sierż. Jan Szewczyk; 16 – st. sierż. Zygmunt Papuszko; 17 – st. sierż. Władysław Stolarski; 18 – st. sierż. Edward Woll; 19 – st. sierż. Jan Nowicki; 20 – st. sierż. Franciszek Zwolak; 21 – sierż. Wacław Jagiellovicz; 22 – sierż. Stanisław Kulesza; 23 – sierż. Józef Salata; 24 – sierż. Jan Ostrowski; 25 – sierż. Roman Nowak; 26 – sierż. Mieczysław Kartaszyński; 27 – sierż. Stanisław Kaczor; 28 – sierż. Bronisław Jędrówic; 29 – sierż. Roman Wierzbęta; 30 – sierż. Bolesław Pietrzak; 31 – sierż. Józef Józefowicz; 32 – plut. Władysław Łukasiewicz; 33 – plut. Adam Listowski; 34 – plut. Florian Kot; 35 – plut. Aleksander Kasperek; 36 – plut. Ignacy Bentkowski; 37 – plut. Antoni Drążyk; 38 – plut. Bolesław Wachowski; 39 – kpr. Wiktor Wagner; 40 – kpr. Kazimierz Kryszan; 41 – kpr. Marian Sitek; 42 – kpr. Jan Osowski; 43 – kpr. Albin Konowalek; 44 – kpr. Ludomir Wojcieszek; 45 – kpr. Antoni Nafalski; 46 – kpr. Józef Dąbłowski; 47 – kpr. Jan Kozdrój; 48 – kpr. Antoni Paczona; 49 – kpr. Stanisław Turek; 50 – kpr. Seweryn Fidecki; 51 – kpr. Jan Raczkowski; 52 – Władysław Biegański (syn pplk dypl. dr St. Biegańskiego); 53 – kpt. Mikołaj Artiuch; 54 – kpt. Józef Dobija; 55 – plut. Julian Młodkowski; 56 – plut. Mikołaj Kowalewski.

Wykaz żołnierzy z 2 pac:

1 – kpt. Edmund Prost; 2 – por. Bolesław Lorentz; 3 – chor. Tadeusz Zgorzelski; 4 – st. ogn. Stanisław Frąckowiak; 5 – st. ogn. Stanisław Szajowski; 6 – st. ogn. Wincenty Dorywalski; 7 – st. ogn. Walerian Wolski; 8 – st. ogn. Józef Sieniawski; 9 – st. ogn. Franciszek Gryc; 10 – ogn. Ludwik Winiarczyk; 11 – ogn. Franciszek Dziedziak; 12 – ogn. Franciszek Kazimierski; 13 – ogn. Józef Słowik; 14 – ogn. Stanisław Słowiński; 15 – ogn. Feliks Turowski; 16 – plut.

Franciszek Stafiński; 17 – plut. Władysław Leszczyński; 18 – plut. Bolesław Męczyński; 19 – plut. Napoleon Niedźwiecki; 20 – plut. Izidor Kurzeja; 21 – plut. Piotr Lużyński; 22 – plut. Stefan Troniewicz; 23 – kpr. Stefan Kaliszuk; 24 – kpr. Jan Zarzeczny; 25 – kpr. Władysław Malik; 26 – kpr. Bolesław Kwak; 27 – kpr. Julian Nitecki; 28 – kpr. Stanisław Kucharski; 29 – kpr. Piotr Misiec.

Większość rowerzystów w\w sekcji kolarskich: Klubu Sportowego sekcji kolarskiej Ogniska KPW i sekcji kolarskiej Wojskowego Klubu Sportowego Garnizonu Chełm, była zaopatrzona i jeździła-używała **rowerów** :

- Zakładu Wyrobu Rowerów Firmy „Zgierski” w Chełmie -

P o l s k a w y t w ó r n i a

rowerów

J A N Z G I E R S K I

CHEŁM, UL. LUBELSKA 57.

Wyrabia rowery nowe, przyjmuje reperacje i remonty rowerów i motocykli, maluje części na gorąco oraz wykonywa wszelkie prace w zakres wytwórni wchodzące.

Policyjny Klub Sportowy w Chełmie, organizuje w dniu **29 maja 1939 r.** zawody sportowe strzeleckie z broni małokalibrowej i **bieg kolarski na dystansie 20km po szosie lubelskiej.**

Program: 7.00 – zbiórka w Komisariacie Policji Chełm;

8.00 – wymarsz na strzelnicę gimnazjum im. Czarnieckiego;

16.00 – bieg kolarski : start i meta „Krzyżówki”;

18.00 – rozdanie nagród na dziedzińcu Komisariatu PP.

Zawodnicy zaopatrzą się w koszulki, spodenki i pantofle sportowe. Wobec powyższego Zarząd Policyjnego KS zgodnie z wyrażoną zgodą Komendanta

Powiatowego PP proponuje wysłanie na zawody przynajmniej jednego zawodnika z każdej jednostki PP – do strzelania i **biegu kolarskiego**.

Dla najlepszych nagrody.

**(„KN”.1939.22\2).*

Z ostatniej chwili: w\w zawody przeniesiono na 17 czerwca 1939 r.

Sprzedaż artykułów
ELEKTROTECHNICZNYCH RADIOWYCH i ROWERÓW
A. i N. BINSZTOK
Chełm, ul. Lubelska 30.

**Rower „INGO”, dla chłopca do 12 lat sprzedam za 40 złotych,
Chełm ul. Obłońska 3 – sprawy od 8 do 13.**

W latach **1936-1939** w porozumieniu z Lublinem, **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów**, corocznie organizowało wyścigi na trasie: **Chełm – Lublin – Chełm**.

***Właściwie od 1935 r., harcerze chełmscy byli organizatorami lub uczestnikami wakacyjnych obozów wędrownych kolarskich – rowerowych** po kresach, województwie lubelskim i jemu przyległych. W większości zgodę na zorganizowanie i prowadzenie takich obozów, wydawało: ZHP Komenda Lubelska Chorągwi Harcerzy w porozumieniu z Chełmską i dyrekcją danej szkoły. Najaktywniejszą w prowadzeniu w\w wakacyjnych obozów wędrownych kolarskich była **I Chełmska Drużyna Męska Harcerska (jako VI Lubelska) działająca przy Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie**. Każda taka wyprawa była zaopatrzona w pismo z pieczęciami i podpisami w\w instancji o brzmieniu m. in.: „władze szkolne, oświatowe, ZHP, uprzejmie proszą – władze państwowe wojskowe i cywilne w tym dyrektorów szkół, parafię i osoby cywilne o udzielenie wszelkiej pomocy, uczestnikom danej wyprawy itd., którzy kierują się wzniosłymi celami ”.*

**(wspomnienia harcerskie: Jan Grzela).*

Również od 1935 r., Koło Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej im. W. Pola działająca przy Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie, organizowało naukowe krajoznawczo-turystyczne wakacyjne obozy wędrowne kolarskie po kresach i terenach nadbużańskich.

**(K. Janczykowski).*

**

Początki roweru w powiecie chełmskim –

Czynniki które wywarły decydujący wpływ na popularyzację i rozwój ruchu roweru i adaptację roweru wśród społeczności powiatu chełmskiego:

- **Propaganda roweru – ruchu rowerowego, kolarstwa, turystyki rowerowej itd. poprzez działalność Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów i Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”** ;

- **Pierwsze wycieczki rowerowe** jakie wyruszały z Chełma już **wiosną 1922 r.** tworząc **ruch rowerowy** a zarazem **ruch turystyki rowerowej** w Chełmie i w regionie. Dały też początek tak bardzo lubianych przez chełmian **rodzinnych rowerowych majówek**, które stawały się też tradycją. Miejsca zbiórek skąd wyruszały zbiorowe mniejsze lub większe ilościowo wycieczki, to przeważnie spod biura **ChTC** lub z placu **Policji** w Chełmie ;

- **Popularyzacja roweru** i jego podstawowa funkcja jako środek lokomocji spowodowała, że właściwie, już od **1922 r.**, **rower** wchodził na stan obowiązkowego wyposażenia chełmskich instytucji państwowych. Przede wszystkim, w instytucjach ważnych i strategicznych dla obronności i bezpieczeństwa państwa czy w służbie łączności, tu: **Policja, PKP, Poczta, telefon, telegraf** ;

- **W styczniu 1922 r.** na terenie powiatu chełmskiego zlokalizowany był komisariat w Chełmie, posterunki kolejowe w Chełmie i Rejowcu oraz gminne w Sawinie, Busównie, Stawie, Cycowie, Lisznie, Świerżach, Rejowcu i Żmudzi, w dalszych latach były rozbudowywane w innych gminach – wraz z tym faktem w służbie funkcjonariuszy pojawiły się na wyposażeniu rowery ;

- **Rozwój i ochrona strategicznych obiektów Poczty, telefonu i telegrafu oraz obiektów PKP i wojskowo-militarnych** ;

- **W wyniku propagandy** i szerokiego społecznego ruchu rowerowego, już od **1923 r.** zaczęły powstawać w Chełmie pierwsze stałe magazyny i sklepy z rowerami i częściami zamiennymi do rowerów oraz specjalistyczne zakłady-warsztaty wytwórczo-naprawcze. Tworzono nowe przepisy ruchu drogowego i wprowadzono naukę jazdy na **rowerach**. **Rowery** sprowadzano m. in. z Warszawy i Lwowa ;

- **Działalność innych organizacji i ludzi promujących rower.**

Analizując – początki zdomowienia się roweru wśród społeczności powiatu chełmskiego jako środka lokomocji, to okres ten właściwie przypadał na lata **1924-1925** ;

- Można wyliczyć tu kilka aspektów które hamowały ten proces to m. in.: zacofanie kulturowe, bieda, wierzenia, przesady, cena ;

- Jednak wymuszana potrzeba a nawet niekiedy konieczność korzystania z postępu jakim był rower doprowadziła do tego, że właściwie od **1926 r.** **rower** stawał się nieodzownym elementem postępu egzystencji i folkloru społeczności wiejskiej całego obszaru powiatu chełmskiego ;

- Wcale to jednak nie znaczy, że wszyscy mieszkańcy wykupywali nagminnie rowery, ale kto chciał to mógł kupić rower bez problemu.

We **wrzeźniu 1939 r.**, wraz z wybuchem II wojny światowej i następnie okrutną okupacją niemiecką-hitlerowską, **Chełmskie Towarzystwo Cyklistów** jak i inne wszelkie organizacje zawiesiło swoją działalność – i to był koniec **ChTC**.

Podsumowanie – zakończenie:

Pierwszym chełmianinem który posiadał rower był **Antoni Pochylski**, jeszcze jako czynny członek i aktywny działacz **Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów – WTC** – (które powstało w Warszawie jako klub mieszczański w 1886 r.). Z jego też inicjatywy (jak wynika z informacji) miało **WTC** powołać, w **1912 r. tzw. konsulat WTC w Chełmie**, w ramach działalności patriotycznej i kulturalno-oświatowej wśród Polskiej społeczności na prowincji. Jednak brak informacji o fakcie powołania i działalności konsulatu WTC w Chełmie, w zakresie sportu cyklistyki-kolarstwa. Działalność konsulatu WTC miała być wspierania przez działaczy „Sokoła” działających też konspiracyjnie w Chełmie.

U podstaw powołania Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów, dominowała duma polskości i wolności po latach niewoli i zaborów, podbudowana ideą narodowowyzwoleńczą, narodowo patriotyczną i odbudowy substancji zdrowotno-fizycznej społeczeństwa chełmskiego poprzez sport.

W programie działania Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów jako jednego z nielicznych Towarzystw sportowych w Chełmie była pokazowa organizacja wyścigów kolarskich – stanowiąca załączki współczesnych widowisk sportowych.

Chełmskie Towarzystwo Cyklistów poza sportem i turystyką rowerową, rozwijało działalność szkoleniową, kulturalno-oświatową i patriotyczną wśród Polskiej społeczności chełmskiej i powiatu chełmskiego. W biblioteczce klubowej była prasa patriotyczna, fachowa, sportowa i kolarska.

Należy podkreślić, że Chełmskie Towarzystwo Cyklistów w Chełmie – było *chełmskim klubem mieszczańskim*. *Przyczyniło się waleśnie do popularyzacji i rozwoju roweru, ruchu rowerowego, kolarstwa i turystyki rowerowej w Chełmie regionie i na kresach w okresie II Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.*

Można by też stwierdzić, że Chełmskie Towarzystwo Cyklistów, poprzez ruch popularyzowania roweru, stworzyło swoistą kulturę obyczajowości obcowania z rowerem i szacunku do niego, jako maszyny przyjaznej człowiekowi – we wszystkich aspektach jego adaptacji: jako środek lokomocji, w sporcie, w turystyce i w rekreacji sportowo-zdrowotnej.

Na tę kulturę składało się też wiele innych czynników, poprzez poszczególne organizacje sportowe, jak i indywidualne osobowości. Jednak jednym z głównych jej wpływowych czynników który obok ChTC tworzył tę kulturę, były jedyne

w Chełmie - Zakłady WYROBU ROWERÓW Firmy „Zgierski” w Chełmie. Rowery tej firmy, niezawodne i sprawdzone z wysokiej jakości, znane były i uznane w całej Polsce i promowały Firmę Zgierskiego i Chełm.

Szkoda, że skąpość materiału, nie pozwoliła na odtworzenie całej sfery działalności organizacyjnej **Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów** w latach **1922-1939**. Jednak to co udało się zebrać, świadczy i tak o aktywnej działalności **CHTC**, jak i początkach roweru, ruchu rowerowego, kolarstwa i turystyki rowerowej w Chełmie i w powiecie chełmskim.

Wartość książki wzbogacają też, zdjęcia, pisma i wszelkiego rodzaju plakaty-afisze reklamujące-promujące chełmskie firmy które zajmowały się sprzedażą, remontem i handlem roweru – promując Chełm i region na arenie kraju.

Książka ta będzie niewątpliwie, cennym i podstawowym źródłem wiedzy dla potomnych, wzbogaci też historiografię, i będzie promować Chełm i region na arenie ogólnopolskiej.

Bibliografia (źródła i opracowania) :

Archiwa Państwowe :

*Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH),
- patrz: Akta miasta Chełma.*

Archiwa Prywatne :

Zygmunt Berezecki (1918-2001) – Chełmianin, rodzina mieszczańska. Sportowiec, trener, działacz sportowy, społecznik. Ze sportem chełmskim związany od 1933 r., zawodnik piłki nożnej, SKS „Czarniecczyków”, MKS i KPW. Znamca, piłki nożnej, siatkówki, ping-ponga i kolarstwa.

**Kwerendy, wywiady, wielokrotne rozmowy przyjacielskie: przeprowadziłem z Zygmuntem Berezeckim w Chełmie, pierwsze w 1973 r., w 1980 r., i ostatnie w 1985 r.*

Jan Grzela (1905-1996) – Chełmianin, rodzina mieszczańska. Instruktor gimnastyki, wychowania fizycznego, sportu, kolarstwa i turystyki, sportowiec, regionalista, działacz-społecznik harcerstwa, Sokola, ChTC, PKP, KPW. Znamca wiedza o rowerze, rowerowym ruchu kolarsko-turystycznym w Chełmie i regionie do 1939 r.; współtwórca tego ruchu; zawodnik, kolarz, cyklista, turysta. Od 1924 r. członek TG „Sokół”, uczestnik zlotów w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Lublinie, Zamościu i Chełmie. Od 1925 r. członek Chełmskiego Towarzystwa Cyklistów. Od 1929 r. członek Kolejowego Przysposobienia Wojskowego. Posiadał status zawodowego kolarza, i uczestniczył w wyścigach kolarskich w Chełmie, Radomiu, Brześciu, Lublinie, Zamościu, Kowlu, Łucku, Lwowie i Warszawie. Był reprezentantem, ChTC i KS KPW Chełma i Radomia, oraz reprezentantem kraju Federacji KPW.

**Kwerendy, wywiady, rozmowy przyjacielskie: przeprowadziłem z Janem Grzelą w Chełmie, pierwsze w 1973 r., w 1981 r., i ostatnie w 1985 r.*

Jan Puchowski (1922-2001) – Chełmianin. Od 1936 r. w sporcie chełmskim. Znamca i zawodnik KS KPW, z piłki nożnej, lekkiej atletyki i kolarstwa.

**Kwerendy, wywiady, rozmowy przyjacielskie: przeprowadziłem z Janem Puchowskim w Chełmie, pierwsze 1973 r. i ostatnie w 1985 r.*

Prasa Lokalna :

„Zwierciadło” 1923-1932.
„Kronika Nadbużańska” 1933-1939.

Wydawnictwa książkowe :

- 1-*Wojciech Lipoński, Humanistyczna Encyklopedia Sportu, Wydawnictwo Sport i Turystyka, Warszawa 1987.*
- 2-*Wiesław Konrad Osterloff, Historia Sportu, Instytut Wydawniczy Nasza Księgarnia, Warszawa 1976.*
- 3-*Bogdan Tuszyński, Prasa i Sport 1881-1981, Wydawnictwo z okazji 100-lecia Prasy Sportowej, Sport i Turystyka, Warszawa 1981.*
- 4-*W starym albumie mojego dziadka, Chełm i chełmianie w fotografii rodzinnej II, Chełm 2007.*

Wymieniona Bibliografia jest tak bardzo skromna – *ale tylko wyłącznie ona zawiera informacje źródłowe dotyczące tematu.*

Aneks :

TOWARZYSTWO CYKLISTÓW

w Chełmie.

Subelska 78 u p. Lewickiego

a/a

Chełm, dn 26 Kwietnia 1926..

223

Magistrat m. Chełma	
WPLYNEŁO	
Data	26/IV 26 r.
Załącz	Akt No

Dzp. №	6836.
Wydział	7
Termin wykonania	dos. Maj

Magistrat m. Chełma
w Chełmie

Komunikujemy Szanownym Panom
i przy założonym w Chełmie Towarzystwie Cykli-
stów, została utworzona w myśl statutu
Komisja Kwalifikacyjna, zadaniem której jest
kwalifikowanie uprawiających sport kolarski
ich upolowania w jeździe kolarskiej. W szeregu
miast Polski, gdzie istnieje Tow. Cyklistów, ma-
gistraty tych miast idąc do ręki z temi Towar-
zystwami i dla celów bezpieczeństwa publicznego
postępują się Komisjami Kwalifikacyjnymi.
Sądzimy preto że i Magistrat m. Chełma musi
naszą Kom. Kw., jako czynnik niarodajny do
opillowania o upolowanie kandydata do jazdy.
Dla bliższego porozumienia się w tej sprawie
oczekujemy zawiadomienia, kiedy moglibyśmy wspólnie
tę sprawę omówić.

z pozdrowieniem

Piezes

Dr. Teofil Gniazdowski

Sekretarz

Sprochun

TOWARZYSTWO
CYKLISTÓW

W CHEŁMIE Lub.

Nr dz. 34/26

Odpow. na Nr

Chełm, dnia 18 grudnia 1926 r.
Lubelska 73.

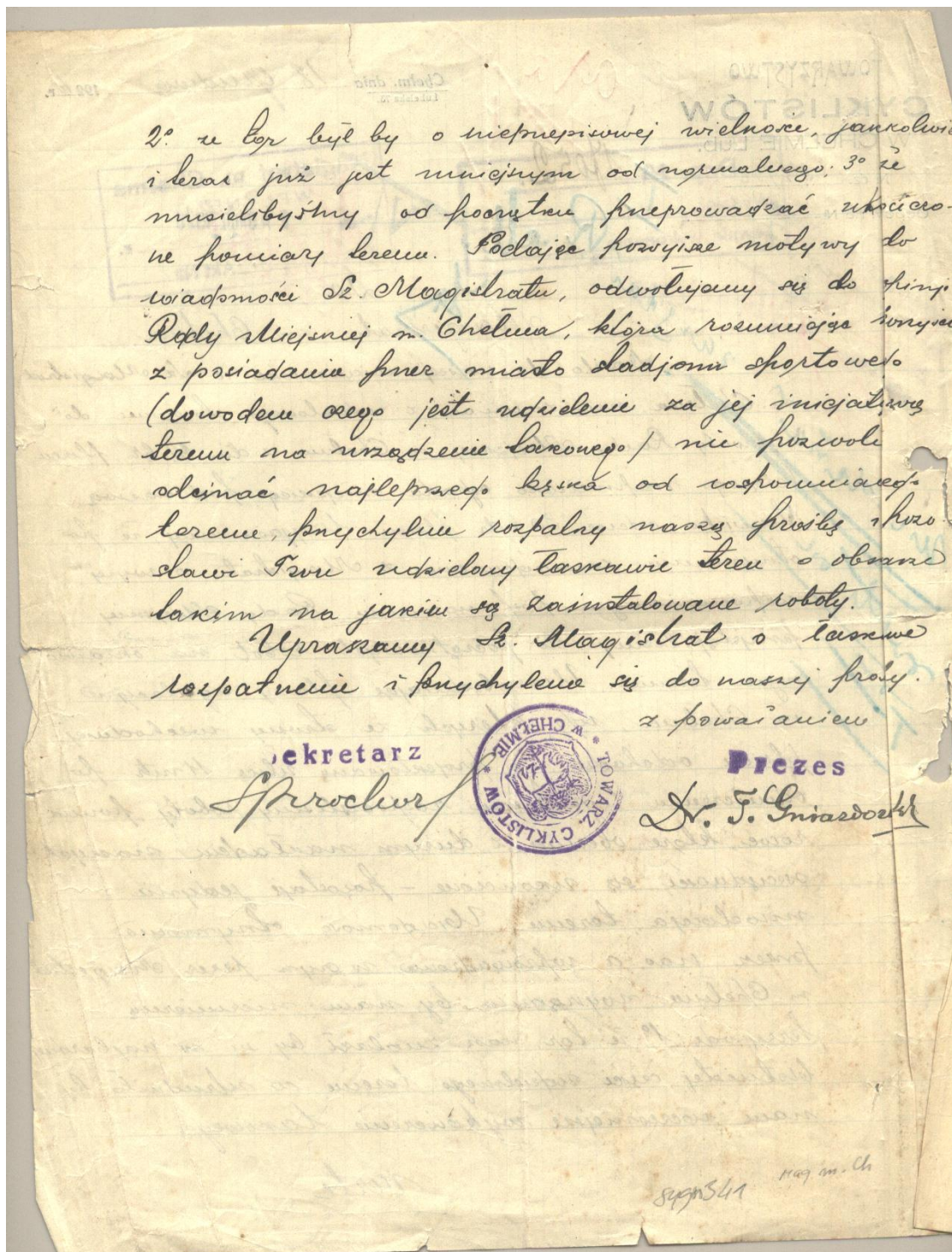
Dzp. M 11052.
Wydziel.
Termin wykonania

Magistrat m. Chełma
WPŁYNĘŁO
18 GRUD 1926
Akt Nr

Magistratu m. Chełma

Dostało do uszy wiadomości, że Sz. Magistrat m. Chełma, ma zamiar, z udzielonego stosownie do uchwały Rady Miejskiej m. Chełma z dn. 17. 11. 26, placu leżącego naprzeciwko ogrodu miejskiego pod nazwą "Stawisko", odcisnąć 30 mtr. placu. Uzasadniając, że po otrzymaniu zawiadomienia z Magistratu o wyżej wspomnianym postanowieniu Rady Miejskiej przystąpili do początkowych robót na omawianym terenie. Uwzględniając plany regulacyjne m. Chełma, w których z strony wschodniej placu odchodzi na projektowaną ulicę 11 mtr. - po odmierzeniu tego terenu, rozpoczęli roboty formujące, które obecnie z dużym nakładem naszych sił ludzkich są ukończone - pozostać jedynie niwelacja terenu. Wiadomości otrzymane przez nas, a wprowadzona w czyn przez Magistrat m. Chełma, wyrażała by nam niemierną kraywdę: 1° że by nam zwałaby się w najbardziej bliskiej części udzielonego terenu, co utrudniło by nam wcześniejsze wykonanie takowego;

verte

- Przedstawiłem zachowane cenne, o dużej wartości historyczno-kulturowej, oryginalne druki-pisma z firmowym nadrukiem-logiem Chelmskiego Towarzystwa Cyklistów – które świadczą o dużej randze, poziomie i statucie ChTC ;

- Podkreślają też dużą kulturę pracy biura-zarządu w obyczajności proceduralnej w kontaktach z innymi instytucjami, na terenie miasta Chelma w regionie a nawet w kraju.

*(ze zbiorów autora).